Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЯ ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЗУЛ-ҲИЖЖА, 16-КУН.
ШАМСИЯ, 1371 ЙИЛ, ЖАВЗО, 27-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 17 ИЮНЬ, ЧОРШАНБА, 115-СОН • 366 • НАРХИ: СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

И. А. КАРИМОВ Сеулга келди

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Корея Республикаси Президенти Ро Дэ Унинг таклифига биноан 16 июнь куни шу мамлакатга расмий давлат ташрифи буюрди.

Тўрт кун давом этадиган ташриф чоғида ҳар иккала томонни қизиқтираётган жуда кўп масалалар юзасидан олий даражада музокаралар ўтказилади. Ташриф режасида Ўзбекистон бошлиғининг йирик саноат марказлари ва илмий марказларни бориб кўриши кўзда тутилган.

Маҳаллий матбуот И. А. Каримов МДҲ таркибидаги мамлакатлардан Жанубий Кореяга келган биринчи раҳбар эканлигини таъкидламоқда. Ўзбекистон ҳудудида ҳозир 200 мингдан ортиқ корейслар яшамоқда, деб ёзади матбуот.

Бу ерда Ўзбекистон Президентининг ҳозирги ташрифи чоғида Осиёдаги икки давлат ўртасида хилма-хил алоқаларни мустаҳкамлашга умид қилинмоқда, бу мамлакатлар ўртасида 1992 йил март ойида дипломатия муносабатлари ўрнатилган.

Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги.

ФИДОЙИ

Тепловоз ҳайдовчиси Шуҳрат Ғанибоев 20 йилдан буён Қўқон локомотив депосида меҳнат қилаяпти. Бу давр мобайнида ўнлаб шогирдлар тарбиялаб, ўзи яхши кўрган касб эгалари сонининг кўпайишига хизмат қилди. Айни пайтда шогирдлари ўзи билан бир сафда ишламоқда.

Ш. Ғанибоев йил бошидан бери унумли меҳнат қилиш натижасида 1 тоннадан ортиқ ёқилғини тежаб қолди.

Касбдошлари орасида унинг ўзига яраша обрўси бор. Қисқаси, Ш. Ғанибоев ўз касбидан барака топаётганлардан бири.

ЎзА фотохроникаси.

Ўзбекистон ва жаҳон

ИНДОНЕЗИЯ: ҒАРОЙИБ ВА ОМИЛКОР МАМЛАКАТ

Республикамизда яшайдиган кишиларнинг кўпчилиги «Индонезия» сўзини эшитганда китоблардан таниш бўлган Ява, Суматра, Калимантан каби жуғрофий номларни эслайдилар... Узоқ Тинч океандаги ана шу ғаройиб оролларда яшовчи одамларнинг ҳаётини ҳозирча биз яққол тасаввур қила олмаймиз, лекин XX аср масофаларни қисқартириб, узоқ мамлакатлар билан танишишни амалий ўзанга буриб юбормоқда.

Индонезия билан ҳам шундай бўлди, мустақил Ўзбекистон ташқи бозорга фаоллик билан чиқаётган ҳозирги пайтда Жануби-шарқий Осиёдаги бу мамлакатни биз катта имкониятларга эга бўлган иқтисодий ҳамкор деб тасаввур қиламиз.

Ҳозирча Индонезия билан ҳамкорлик дастлабки қадамларни қўймоқда. Магазинларимизнинг пештахталарида шу мамлакатдан келтирилган чой пайдо бўлди. Ўзбекистон ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигига қарашли «Интер алоқа» ташқи иқтисодий бирлашмаси Индонезиядаги машҳур «Прима комексиндо» фирмаси билан чой етказиб бериш тўғрисида битим тузди. Москвадан ҳинд чойи етказиб бериш тўхтаб қолгандан сўнг Самарқанд чой қадоқлаш фабрикасида қийин аҳвол юз берган, шу маҳсулот ғоят тақчил бўлиб қолган эди. Тинч океанидаги ороллардан келтирилган чой ана шу тақчилликни камайтиришга имкон бермоқда. Индонезиядан катта туркумда сифатли гуруч харид қилиш имкониятлари ўрганилмоқда. Шуни ҳам айтиш керакки, Индонезия шоли етиштиришда жаҳонда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Бундан ташқари Индонезияда каучукли дарахтлар, кофе, какао, тамаки, шакар қамиш, зираворлар, бошқа экинлар етиштирилади.

Индонезия асосан қишлоқ хўжалик мамлакати, лекин унинг иқтисодий имкониятлари аграр соҳа билан чекланиб қолмаган. Бу ерда кон-қазилма саноати юксак даражада ривожланган. Ер остидан нефть ва табиий газ, кўмир, боксидлар, фосфоридлар, қалайи, мис, никель рудалари қазиб чиқарилади. Шу негизда қудратли нефтни қайта ишлаш саноати, рангли металлургия, машинасозлик, химия саноати ва индустриянинг бошқа тармоқлари барпо этилган. Тўқимачилик ва озиқ-овқат саноати ҳам ривожланган.

Малайя архипелагидаги катта оролларда, Тинч океандаги кемалар қатнайдиган йўлда жойлашган Индонезия дунёда энг катта савдо ва балиқ овлаш флотига эга, унинг ҳудудида Сурабайя, Танжунгприок, Палембанг, Баликпапан каби йирик халқаро портлар жойлашган.

1904,5 минг квадрат километр ҳудудни эгаллаган Индонезияда 180 миллионга яқин одам (1991 йил бошларидаги ҳисобга кўра) яшайди. Булар индонезлар, хитойлар, араблардир. Мамалакатдаги асосий дин — ислом дини бўлиб, динга ишонувчиларнинг деярли 90 фоизи мусулмонлардир.

Бу мамлакат илгари Нидерландиянинг мустамлакаси эди, иккинчи жаҳон урушидан сўнг, 1945 йил 17 августда индонезияликлар ўз давлатларини мустақил деб эълон қилдилар.

Индонезия — республикадир. Миллий маслаҳат конгресси давлат ҳокимиятининг олий идораси ҳисобланади. Конгресс Президентни беш йил муддатга сайлайди. Бир палатали халқ вакиллари кенгаши қонун чиқарувчи орган ҳисобланади.

МАЛАЙЗИЯ МЎЪЖИЗАСИ

Тинч океандаги 70-йилларнинг охири ва 80-йилларнинг бошларида жаҳон иқтисодий тараққиёти илғорлари қаторига шиддат билан чиқиб олган мамлакатлар орасида Малайзия алоҳида ўринда туради. Жанубий Корея, Сингапур, Тайван каби Малайзия ҳам бу ерда юз берган «мўъжиза» ҳақида гапиришга мажбур этди. 80-йилларда меҳнат унумдорлиги ва ялпи миллий маҳсулотнинг тез ўсиши, яқин вақтларгача Ғарбий Европа мамлакатлари, АҚШ ва Япония эришган энг замонавий технологиялар соҳасига чиқиб олиш Осиё—Тинч океан минтақасига бутун жаҳондаги сиёсатчилар, иқтисодчилар ва ишбилармонларнинг эътиборини жалб қилди.

Халқаро майдонда ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилиш учун шериклар излаётган Ўзбекистон учун, шубҳасиз, Малайзия муҳим аҳамиятга эга. Ҳозирча республикамизнинг шу мамлакат билан алоқалари эндигина тикланиш босқичида бўлиб, асосан баъзи молларни айирбош қилиш билан чекланмоқда. Аммо ҳам Ўзбекистоннинг, ҳам Малайзиянинг савдо-саноат доиралари бу алоқаларни ривожлантириш имкониятларига жуда юқори баҳо бермоқдалар.

Ҳозирги пайтда Малайзиянинг иқтисодий қиёфасини юксак даражада ривожланган электротехника, химия, кон-қазилма саноати, машинасозлик, металлга ишлов бериш саноати белгилаб беради. Илгари каучук, қалайи, ёғоч, пальма мойи, нефть, зираворлар чет мамлакатларга сотилган бўлса, эндиликда Малайзия маҳсулотлари, шу жумладан турли техника жаҳон бозорида кўпинча Европа ва Америка маҳсулотларини қисиб четга чиқариб қўймоқда. Айни пайтда анъанавий молларни етиштириш ва чет мамлакатларга сотишнинг юксак даражаси сақланиб қолмоқда. Масалан, жаҳонда олинадиган каучукнинг ярмини ва қалайининг 40 фоизини Малайзия ишлаб чиқаради.

Малайзия Федератив давлат бўлиб, унинг таркибида 13 та штат бор. Мамлакатда монархия тузуми сақланиб қолмоқда, бироқ подшонинг— штатлар бошлиқларининг кенгаши томонидан сайланадиган мамлакат олий бошлиғининг ҳокимияти конституция билан чеклаб қўйилган. Подшо, олий бошлиқ беш йил муддатга сайланади, иккинчи муддатга сайланишга йўл қўйилмайди. Икки палата — сенат ва вакиллар палатасидан иборат парламент қонун чиқарувчи органдир. Ижроия ҳокимият Бош вазир бошчилик қиладиган вазирлар маҳкамаси қўлида мужассамлашган.

Малайзияда ислом давлат динидир.

Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги.

РЕСПУБЛИКА ХАБАРЛАРИ

КИЧИК КОРХОНА МИЖОЗЛАРИ

УРГУТ шахсий ёрдамчи хўжаликлар уюшмаси қошида кичик корхоналар кўпаймоқда.

ЖУМЛАДАН, Ватак қишлоғида ташкил этилган «Бунёд» корхонаси уй-жой қуришда ишлатиладиган ашёлар тайёрлаш билан шуғулланади. У аллақачон ўзининг ўнлаб мижозларини топган. Шу йилнинг ўзида корхона ишчилари туман аҳолисига юз минг сўмлик хизмат кўрсатишди.

М. МУҚИМОВ.

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

ОҲАНГАРОН районидаги «Оҳангарон» давлат хўжалигининг 1-бўлими меҳнатчилари 27 июнь куни шанбалик ўтказиб, ундан тушган маблағни бу йил 60 ёшга тўлаётган район рўзномасининг мадад жамғармасига ҳадя қиладиган бўлишди. Район ҳокими Соғлом Балашов ушбу ташаббусни маъқуллаб, ўша куни умумхалқ ҳашари уюштириш тўғрисидаги қарорга имзо чекди.

Райондаги «Янги ҳаёт» давлат хўжалиги аҳли ҳашарда камида 20 минг сўмлик иш бажаришни режалаштирди.

Т. ИСКАНДАРОВ.

КЎНГЛИНГИЗНИ ХОТИРЖАМ ТУТИНГ!

МУСТАҚИЛ ДАВЛАТЛАР ҲАМДЎСТЛИГИ ҲАРБИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА ТАЪЛИМ ОЛАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОНЛИК ТАЛАБАЛАРГА МУРОЖААТНОМА

Азиз ўзбекистонлик талабалар!

Кейинги ойларда жонажон республика ҳарбий ўқув юртларида ўқишни давом эттиришни сўраб ёзилган хат ва аризалар кўплаб тушаётганлиги муносабати билан сизларга мурожаат қилаяпман.

Бундай илтимос қилишларингизнинг сабабларини жуда яхши тушуниб турибман. Бироқ, сизларга маълумки, Ўзбекистон Республикасида зобит ходимлар тайёрлаш фақат учта олий ҳарбий билим юрти (Тошкент олий умумқўшин қўмондонлари билим юрти, Тошкент олий танк қўмондонлари билим юрти ва Самарқанд олий ҳарбий автомобиль қўмондонлари билим юрти) фаолияти билан боғлиқ бўлган соҳалар бўйичагина амалга оширилмоқда.

Мазкур билим юртларидаги ўринларнинг имкони бўлган энг кўп миқдори ва уларнинг ихтисослашувини эътиборга олганда, республика ташқарисидаги барча ўзбекистонлик талабаларнинг таълимни шу ўқув юртларида давом эттиришларини яқин вақт ичида таъминлашнинг иложи йўқ.

1992 йил 15 майда имзоланган «Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги бирлашган Қуролли Кучларини комплектлаш ва уларда ҳарбий хизматни ўташ қоидалари тўғрисидаги битим»нинг 5-моддасига мувофиқ «Ҳамдўстликда қатнашувчи давлатлар талабалар ва тингловчиларга ушбу битим имзолангунга қадар улар кириб ўқиётган ҳарбий ўқув юртларида таълим олишни бепул давом эттириш ва битириб чиқиш ҳуқуқи берилиши зарур деб ҳисоблайдилар».

Ҳозирги вақтда сизларнинг асосий вазифангиз ўқишга ва ҳарбий интизомга виждонан муносабатда бўлишдан, мустақил Ўзбекистон Қуролли Кучларини барпо этиш ва камол топтириш учун зарур бўладиган ихтисослар бўйича тегишли билим ва кўникмаларни олишдан иборат. Ҳарбий ўқув юртларини битириб чиққанингиздан кейин сизлар ватанингизга қайтиб, ўз халқингизга хизмат қила оласиз.

Сизларга ўқишда муваффақият тилайман.

Ўзбекистон Республикаси мудофаа ишлари вазири, генерал-лейтенант Р. АҲМЕДОВ.

• Депутат ибрати

ПАРЧАҚИЗИЛГА ҲАЁТ КЕЛДИ

Чортоқ Наманганнинг сув тақчил минтақаларидан. Бу ердаги оқсоқоллар ҳам обҳаёт дориламон бўлган йилни эслашолмасди. Баҳорда ариқ-анҳорлар тўлиб оқардию ёз ойлари сув ногаҳон меҳмон эди. Хўжаликларнинг бу борадаги эҳтиёжи 70 фоиздан ортиқ қопланмасди. Айниқса районнинг Қарабоғ сув омборидан юқори қисмида деҳқончилик оғир кечарди.

Нима қилиш керак? Чортоққа Итоқарсойдан сув олса бўлмайдими? Йиллар ўтди, аммо қалблардаги бу орзу орзулигича қолиб келаверди. Ниҳоят, масаланинг ечими топилди. Қорабоғ сув омборига катта насос қуриш билан муаммони ҳал этса бўлади. Ўша пайтларда Ўзбекистон халқ депутатлигига номзодлар танланаётган пайт эди. Одамлар қўлидан иш келадиган «кадр» қидиришди. Улар вилоят ижрокоми раиси бўлиб ишлаётган Сайфиддин Тошпўлатов номзодини қўллаб-қувватлайдиган бўлдилар. У 271-Алихон сайлов мавзесидан жумҳурият халқ ноиби этиб сайланди. Депутатга илк наказ сифатида насослар шодаси қурилиши топширилди.

1990 йилнинг сентябрида ана шу ишга қўл урилган эди. Умумий қиймати 53 миллион сўмлик улкан иншоот 1,5 йил ичида тўла-тўкис қуриб битказилди. Жами 12 та насос ва учта ўта кучли трансформаторлар ўрнатилди. Қувурлар 25 чақиримлик Сарой ва Алихон адирларининг энг мураккаб, нотекис жойларидан олиб ўтилди. Сув Парчақизил ва Учёғочдаги энг юқори нуқтагача етказилди. У ердан обҳаётни яна шимолга етаклаш мумкин. Адирга сув чиқди, демак ҳаёт бошланди.

Иншоотни вилоятдаги махсус қурилиш тресги (бошқарувчиси Асқаржон Раҳмонов)нинг меҳнатчилари бунёд этишди. Бу ишда жамоанинг Абдумутал Набиев бошлиқ 5-, Абдубанно Аълохонов етакчилигидаги 7-кўчма колонна ишчилари ғайрат кўрсатдилар.

Янги станция халққа нима беради? Буни бир сўз билан ифодалаш қийин. Яхшиси, далилларга мурожаат этайлик: аввало насослар шодасида бир вақтнинг ўзида 150 киши иш бошлади. 1300 гектар экинзор боғ-роғнинг сув таъминоти яхшиланди. Бундан дастлаб йилига 20—25, сўнг эса 35—40 миллион сўм қўшимча даромад кутиляпти. Шунингдек, яна камида 1,5 минг гектар янги ер ўзлаштириш имкони яратилади. Демак, янги хўжалик ташкил топади. «Дўстлик», «Ўзбекистон», «Пешқўрғон», Улуғбек ва Бобур номли жамоа хўжаликлари ҳудудидаги шахсий томорқалар ҳам сувга сероб бўлади...

Сув ҳаёт жарчиси. Унинг ташрифидан чортоқликларнинг боши осмонга етди. Улар қурувчиларга юрак-юракдан миннатдорчилик ифода этдилар. Айни пайтда сайловчиларнинг талаб-истакларига кўрсатилган ҳурмат-эътибор учун бу ишнинг бошида турган республика халқ депутати — ҳозир вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари бўлиб ишлаётган С. Т. Тошпўлатовдан ҳам миннатдор бўлмоқдалар.

Р. ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЯНА ТАБИАТ ИНЖИҚЛИГИ

14 июндан 15 июнга ўтар кечаси Янгиқўрғон, Чортоқ ва Косонсой районларининг аҳолиси учун жуда ташвишли бўлди. Бу ерда дўл аралаш кучли жала қуйди, бўрон кўтарилди.

Қишлоқ жойларда 3450 та уйга шикаст етди. 10 минг гектардан ортиқ экин зарарланди, шундан 3389 гектари пахта майдони, 3826 гектари— боғ ва токзорлар, 948 гектари ғалла экинлари, 800 гектари маккажўхори ва 661 гектари сабзавот экинларидир. Кўп миқдордаги минерал ўғитларни ёмғир ювиб кетди.

31,3 километр ирригация шоҳобчалари, 80 километр йўл, 4 та кўприк бузилди. Дастлабки маълумотларга қараганда табиий офат 250 миллион сўмлик зарар етказди. Эрталабданоқ табиий офат оқибатларини тугатиш ишлари бошлаб юборилди.

Н. ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбири.

Рўзи НАЗАР:

«ХАЛҚ СЎЗИ» МЕН УЧУН ЖУДА ҚАДРЛИ

Америкалик ҳамюртимиз Рўзи НАЗАР (Рўзимат Умрзоқов) жанобларининг ҳиммати билан марғилонлик уруш ва меҳнат фахрийлари, моддий жиҳатдан эҳтиёжманд оилалардан 50 нафари 1 июлдан бошлаб «Халқ сўзи» рўзномасини ўз хонадонларида оладилар. Муҳтарам юртдошимиз шунча обунанинг сарф-харажатини тўлади.

— Бу рўзнома мен учун жуда қадрли, — деди Рўзи Назар. — Узоқ йиллар мобайнида хоин, сотқин деб ҳақоратланиб келган шахсиятим ҳақида ўтган йили «Йироқдаги ўзбек ҳиммати» сарлавҳали ижобий мақолани биринчи бўлиб «Халқ сўзи» чоп этганди. Ўшанда Америкада юртдошларим мени қувониб муборакбод этишганда, кўзларимга ёш келганди... Фақатгина мен эмас. Ҳақгўйлиги, адолат учун курашчанлиги учун чет элларда ҳам бу рўзноманинг мухлислари кўп.

Н. СОВИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Она САЙЁРАМИЗ омон бўлса бас

Ж. БУШ Б. ЕЛЬЦИНГА МУВАФФАҚИЯТ ТИЛАЙДИ

● ВАШИНГТОН. Россия Федерациясининг Президенти Борис Ельциннинг АҚШга биринчи расмий давлат ташрифи бошланди. «Жорж Буш Ельцинга муваффақият тилайди ва унга ёрдам бериш учун қўлимиздан келган ҳамма ишни қиламиз»,

деди маъмуриятнинг юқори мансабдор вакили олий даражадаги кенг миқёсли биринчи Россия-Америка учрашуви бошланиши арафасида. Ҳамманинг фикри шуки, учрашув тарихий тусда бўлади, чунки у АҚШ билан Россия ўртасида янги ҳамкорлик муносабатларини мустаҳкамлаш имконини беради.

ЭНГ КАТТА АНЖУМАН

● РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. Жаҳон тарихида экология мавзуига бағишланган энг катта анжуман — БМТнинг атроф муҳит ва тараққиётга бағишланган конференцияси тугади. Юздан ортиқ давлат ва ҳукумат бошлиқлари бу анжуманда учта асосий ҳужжатни имзоладилар.

Жаҳон ҳамжамиятининг экология жиҳатидан хавф-хатарсиз тараққиёт соҳасидаги ҳаракат дастури — «XXI аср кун тартиби» деган ҳужжат, атроф муҳитга ва тараққиётга оид «Рио декларацияси», шунингдек ўрмонларни муҳофаза қилиш тўғрисидаги битим учрашувнинг энг асосий якунловчи ҳужжатлари бўлди. Анжуман қатнашчиларининг фикрича, эришилган аҳдлашувлар Ер юзини ялпи булғанишдан ва табиий ресурслардан ваҳшиёна фойдаланишдан сақлаб қолиш йўлидаги биринчи қадамдир.

ОҚ УЙДА ЁПИҚ МАЖЛИС

● НЬЮ-ЙОРК. Ҳозирги вақтда Қўшма Штатлар Югославияда тинчликни сақлаш соҳасидаги халқаро тадбирларга Америка Қуролли Кучларини жалб этиш имкониятини фаол ўрганиб чиқмоқда. «Ньюсуик» ҳафтаномасининг якшанба куни чиққан сўнгги сонида Оқ уйда ёпиқ тарзда ўтказилган мажлисга асосланиб шу фикр таъкидланади.

Ўша мажлисда Миллий хавфсизлик кенгаши, Пентагон, давлат департаменти ва МРБнинг юқори мансабдор вакиллари қатнашганлар. Мажлис чоғида АҚШ армияси штаблари бошлиқлари комитети раисининг ўринбосари адмирал Дэвид Жеремиах БМТнинг Югославиядаги хунрезликни тўхтатиш режасини қаттиқ танқид қилди, деб таъкидлайди ҳафтанома.

БЕРИНГ БЎҒОЗИ ОСТИДАН ТЕМИР ЙЎЛ

● НЬЮ-ЙОРК. Америка ва Россия мутахассислари Аляска билан Сибирь ўртасида Беринг бўғози остида темир йўл туннели қуриш лойиҳасини тайёрлашга киришдилар. «Ньюсуик» ҳафтаномаси сўнгги сонида хабар қилишича, сув остидан ўтадиган шу йўлнинг узунлиги 56 миля (сал кам 100 километр бўлади).

Шу қадар катта ва қимматбаҳо лойиҳани амалга оширишдан кузатилган асосий мақсад — Россия-Америка савдо-сотиғи ва саёҳатчилигини фаол ривожлантиришга кўмаклашишдан иборат. Туннель лойиҳаси Франция билан Буюк Британияни туташтирадиган туннелнинг лойиҳасига ўхшайди. Журналнинг таъкидлашича, агар бу режани рўёбга чиқаришга муваффақ бўлинса, АҚШ билан собиқ Совет Иттифоқи ўртасида савдо юкларини ташиш бир неча баравар арзонлашади.

ҚАНД ЗАВОДИ ЭГАЛАРИГА ҚАЙТАРИЛДИ

● МЕХИКО. Тўрт йил муқаддам сандиночилар «Сан Антонио» қанд заводини давлат ихтиёрига олган эдилар. Никарагуа ҳукумати шу заводни аввалги эгаларига қайтариб берди.

Мамлакатда ишлаб чиқарилаётган қанд-шакарнинг 42 фоизини берадиган шу корхона акцияларининг асосий мажмуи энди никарагуалик ишбилармон Альфредо Пеллас ва Қўшма Штатларнинг 20 фуқаросига тегишлидир.

А. Пеллас журналистлар билан суҳбатда бу қарорни «Америкалик акциядорларга нисбатан адолатнинг тикланиши» деб баҳолади.

«БИРДАМЛИК» — КОММУНИЗМГА ҚАРШИ

● ВАРШАВА. «Бирдамлик» касаба уюшмасининг Гданьскдаги қурултойи қатнашчилари қабул этган резолюцияда «Польшадаги сўнгги воқеалар ва бу воқеаларда мамлакат Президенти Лех Валенсанинг ўрни хусусида зўр ташвиш изҳор этилади. 290 делегатдан 239 киши шу қарорни ёқлаб овоз берди», дейилади ПАП ахборот маҳкамасининг хабарида.

Қурултой ҳужжатида «Бирдамлик»нинг Польшада коммунизмдан халос бўлиш сиёсатини ўтказишга интилаётганлиги, шунингдек ҳозир давлатда юқори лавозимларни эгаллаб турган махсус маҳкамаларнинг ходимлари рўйхатини аниқлашга ва коммунистик давр кучларининг ҳокимиятга қайтиш жараёнини тўхтатишга ҳаракат қилаётганлиги» билдирилган.

БЕДАНАНИНГ УЙИ ЙЎҚ...

● ХАНОЙ. Ҳозир камбоджалик 100 минглаб қочоқлар Таиланддаги лагерларда туришибди. Улар сулҳ режасида белгиланган муддатларда юртига қайтарилмайди.

«Биз илгари мамлакатни тарк этишга мажбур бўлган барча фуқароларни йил охиригача Камбоджага қайтара олмаслигимиз мутлақо равшан», — деди БМТнинг қочоқлар ишлари билан шуғулланувчи олий комиссарининг расмий вакили. «Таиланддаги лагерларда 370 минг камбоджалик турган бир пайтда ҳозиргача бу ерга атиги 27.210 киши юборилди, деди у.

(РАТА—ТАСС).

ХАЛҚ МЕҲРИ АБАДИЙДИР!

АТОҚЛИ ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ АРБОБИ, ЁЗУВЧИ ШАРОФ РАШИДОВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 75 ЙИЛЛИГИНИ МУНОСИБ НИШОНЛАШ ХУСУСИДА

ОЧИҚ ХАТ

ТАРИХДА шундай шахслар борки, уларнинг таржимаи ҳоли мамлакат тарихи билан чамбарчас боғланиб кетгандир. Бундай кишиларнинг босиб ўтган йўлини тарихдан сидириб ташлашга уриниш бориб турган нодонликнинг ўзгинасидир. Тарихий шахслар ўз ўрнига қўйилмас экан, бундай тарих кемтикликка маҳкумдир. Бундай кемтикликни ўз даври тикламаса, келажак албатта тиклайди. Вақт буюк ҳакам, у ҳамма нарсани ўз ўрнига қўяди.

Шароф Рашидов бизнинг мамлакат тарихида ана шундай ўрин тутган шахсдир. У халқ қалбида ўзига хос ўчмас ҳайкал қолдирди, тиригидаёқ бутун Шарқнинг ифтихор билан тилга оладиган фарзандига айланди.

Бизнинг асримизда Шароф Рашидов номи ўзбек халқининг рамзи бўлиб жаҳонда янгради. Жаҳон уни атоқли адиб ва йирик давлат ва жамоат арбоби сифатида биларди ва тиригидаёқ тан олган эди. У давлат арбоби сифатида жаҳоннинг ўнлаб мамлакатларида бўлди ва ҳамма жойда халқларнинг меҳр-муҳаббатини қозонди. Ёзувчи Шароф Рашидовнинг асарлари дунёнинг қирқдан ортиқ тилларига таржима қилинди. У кенг қамровли ижодкор, меҳри-саховатли инсон, донишманд давлат арбоби эди. У ўз халқи қалбида ана шундай ўчмас из қолдирди.

...Шароф Рашидов 1917 йил 6 ноябрда Жиззах шаҳрида деҳқон оиласида дунёга келди. Отаси Рашид бобо Халилов дастлаб «Қизил карвон», кейинчалик Сталин деб номланган колхозда аравакаш, онаси Қўйсиной буви уй хизматчиси эди. Ака-ука пахтакорлар — Рашид бобо ва Ҳидир бобо Халиловларнинг довруғи эллигинчи йилларда республикада таралган эди. Пахта фронтида жавлон уриб чигит эккан, поча шимариб сув тараган, кетмон уриб ғўза чопган оппоқ чўққи соқолли бу икки мўйсафидни жиззахликлар яхши эслашади. Уларнинг бири — Шароф Рашидовнинг отаси, иккинчилари амакиси эди...

Шароф Рашидов 1933 йилда Наримонов номли етти йиллик мактабни, 1936 йилда Жиззах педагогика техникумини, 1941 йилда эса — Ўзбекистон (ҳозирги Самарқанд) Давлат университетини тамомлади. Университетда таълим олиш давомида у «Ленин йўли» вилоят газетасида аввал масъул котиб, сўнгра масъул муҳаррир ўринбосари ва 1941 йилдан масъул муҳаррир бўлиб хизмат қилди. 1941 йилнинг август ойида Шароф Рашидов журналистик қаламини жанговар қуролга алмаштирди ва фронтга жўнаб кетди. 1942 йилда Шимолий-Ғарбий фронтнинг 38-ўқчи бригадаси политруки катта лейтенант Шароф Рашидов оғир ярадор бўлиб юртига қайтди.

Шароф Рашидовнинг таржимаи ҳолига назар ташлаганда у билан ҳаётда ёнма-ён одимлаган сафдошлари ҳам унинг ... ҳайратомуз ҳаёт йўлидан чуқур завқланадилар. Бир неча вақт мактабда муаллим, вилоят газетасида масъул муҳаррир ва ниҳоят университетни тамомлаб, жанг майдонларини кечиб, қирғинбарот урушни ҳам бошдан кечирганда Шароф Рашидов эндигина 25 баҳорни қаршилаганди, холос. Бироқ у катта ҳаёт йўлини босиб ўтишга улгургани шубҳасиз эди. Булар барчаси унинг кейинги сермазмун ҳаёт йўлида айниқса асқотди.

Ўттиз ёшида «Қизил Ўзбекистон» республика газетасининг бош муҳаррири ва бироздан кейин Ўзбекистон Ёзувчилар Союзи Президиумининг ҳам раиси бўлди. Ўттиз уч ёшида Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Раиси бўлган Шароф Рашидов ўша йилларда ва ундан кейин ҳам Совет Иттифоқи Республикалари тарихидаги энг ёш Президент бўлиб қолди. Бу олий вазифада 9 йил ишлаган Шароф Рашидов 1959 йил март ойида қирқ ёшида Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби вазифасига сайланди. Шароф Рашидов бу юксак вазифада умрининг охиригача қарийб 24 йил ишлади.

Шароф Рашидовнинг таржимаи ҳоли қисқача ана шундан иборат. Унинг ҳаёт йўлини халқимиз чуқур миннатдорчилик ва катта ҳурмат билан ёдга олишини инкор этиб бўладими? Афсуски, ҳақиқатнинг кўзига чўп солганлар ҳам бўлди.

Беайб — парвардигор, дейдилар. Шароф Рашидовнинг инсонга хос хатолари бўлиши табиий. Бироқ марҳум шаънига отилган таъна тошлари адолатдан бўладими? Узоққа бормайлик, уч—тўрт йил муқаддам Шароф Рашидовни «оммавий қоралаш»га бўлган уринишни бир эслайлик: «Шароф рашидовчилик» деб аталган бўҳтонни ўртага ташлаган одамлар кимлар эди ўзи? Улар ўзларининг нособлом, маиший бузуқ ҳаёт тарзи ва ўз халқига қилган хиёнатини нима билан ниқоблаган эдилар? Узоқ йиллар ўзбек халқига етакчилик қилган Шароф Рашидовдек мусаффо қалбли инсонни қоралаш аслида кимга ва нимага керак бўлган эди? Республиканинг биринчи раҳбарини қоралаш аслида унинг халқига обдон лой чаплаш учун керак бўлган эди. Бир гуруҳ аламзадалар хиёнатга эрк бердилар. Тарихда ҳам барча халқларнинг ўз ичидан чиққан хоинлар ана шундай йўл тутганлиги маълум. Бу эса Москванинг мустамлака сиёсатига ҳам мос тушарди. Йигирманчи ва ўттизинчи йилларда ҳам бизнинг тарихимизни обдон оёқ ости қилиш уларга ана шунинг учун керак бўлганди. Ўшанда ҳам халқни аввало ўз ичидан чиққан хоинлар сотганлиги маълум. Тўрор Рисқулов, Файзулла Хўжаев, Акмал Икромов, Султон Сегизбоев, Чўлпон, Фитрат, Абдулла Қодирий каби улуғ зотлар, Туркистоннинг минг-минглаб ардоқли фарзандлари босқинчилар ва хоинларнинг қурбони бўлган эдилар. Афсуски, 80-йилларда Туркистон узра қатағон қиличи яна кўтарилди. Бу қиличга дастлаб нега марҳум Шароф Рашидов дуч келди?

Бу саволга жавоб топишдан олдин собиқ Совет Иттифоқининг ҳамма регионларига бир назар ташлаш ўринли бўлур эди. Маълумки, тарихда ҳам умумқатағон мустамлака республикалар, барча миллату элатлар устига бирдай ёпирилган. Унинг даражаси турлича бўлса-да, тўфони бир хилда юз берган. Йигирманчи ва ўттизинчи йилларда ҳам шундай бўлган: қатағон бутун Совет Иттифоқини ва барча миллату элатларни бирдай ўз домига тортган. Бироқ қаерда аҳиллик ва бирдамлик, миллий ғурур бутун бўлса, ўша ерда талафот камроқ бўлганлигини кўрамиз!

САКСОНИНЧИ йиллар қатағонида ҳеч бир республика Ўзбекистончалик талафот кўрган эмас. Нега шундай бўлди? Нега бизнинг халқимиз энг оғир кунларга қолди? Нега бутун Иттифоққа «Ўзбек мафияси», «Ўзбеклар иши», «Пахта иши» каби даҳшатли айбномалар, халққа қарши қилинган бўҳтон бунчалар кенг тарқатилди? Саксонинчи йиллар қатағони нега Ўзбекистонни ҳаммадан кўпроқ ўз домига тортди? Нега биз Ўрта Осиёдаги ён қўшниларимиздан, барча-барчадан кўпроқ ва оғирроқ жароҳат топдик? Нега Гдлян ва Иванов бошлиқ жазо лашкари Амир Темурдек соҳибқирон Ватани, Ўзбекистондай тарихий ва қадимий бир республикани бунчалар бадном қилишга муваффақ бўлди? Дунёнинг яна қайси бурчагида 80-йилларда бунчалар кўп одам қамоққа ташланди? XX асрда жаҳоннинг қайси қитъасида халқ ардоқлаб дафн этган марҳум арбобни гўридан олиб, гўрга солдилар? Республика раҳбарларини Москва турмасида узоқ муддатли тутқунликда сақлаш каби бедодлик XX асрнинг босқинчилик ва мустамлакачилик тарихида яна қаерда, яна қай мамлакатда юз берганини ким билади?

Йўқ, бундай мудҳиш адолатсизлик на мустамлака Африкада, на мустамлака Ҳиндистон тарихида юз берганди. Чунки, у юртнинг хоинлари бунчаликка боришмаган! Бизда эса, на тирикларни, на марҳумни аядилар. На ватандошга, на миллатдошга раҳм-шафқат қилдилар. Кимнинг оёғи тойилса, иккинчиси унинг хизмат ўриндиғига ёпишди. Оқибатда биров йиқилганда бошқалар қарсак чалиб турдилар. Бир-бирини чалиш бошланди. Бизнинг халқимиз ана шундай оғир кунларни бошдан кечирди. Уруш жароҳатидан кам бўлмаган қора кунларнинг гувоҳи бўлди. Бироқ, бу кунлар ҳам бизга тарихдан, кечаги кунимиздан сабоқ бўлиб қолиши керак. Биз оқу-қорани танидик, одамларни одамлардан ажратишга муяссар бўлдик.

Марҳум Шароф Рашидов ҳоки совумай туриб, унга бурчак-бурчакдан тош отишлар бошланди. «Арслон»дан азият чеккан бўрилар ва тулкилар майдонга чиқишди. Аллаким унинг даврида адолатсизлик ва сиқувлардан узоқ йиллар азоб чекиб келган эмиш?.. Яна аллаким ҳукумат раҳбарлигидан четлаштирилиб, «террор» қилинган эмиш?.. Аслида бу «мунгли қўшиқ»ларнинг ижодкорлари ким ва улар ортида кимлар турганлигини халққа ақалли бугун — қора булутлар тарқаган кунда айтиб берсалар яхши бўларди! Шароф Рашидовни қора бўёққа чаплаш, Рашидов даврини, унинг атрофида турганларни, республика шаъни ва мавқеини қоралаш, маънавий ботқоққа чўктиришнинг аслида ўриш—арқоғи жуда баландда — КПСС Марказий Қўмитасида пухта ишлаб чиқилган эмасмиди! Ўзимиздан чиққан бир гуруҳ халқ хоинлари эса чуқур ўйланган бу макр-ҳийланинг юзларига озгина парда тортган нодон, шармсиз ўйинчилари эди, холос!

Агар чуқурроқ қаралса, ўз халқига, ўз юртига ва ниҳоят Шароф Рашидовга тош отганлар ҳам, қуллик, қарамлик, мустамлака, нотанти замоннинг қурбони бўлганини ўзлари ҳам сезмай қолдилар... Бугун халқ, эл-юрт олдида уларнинг икки юзлари ҳам қора! Улардан тавба-тазарру талаб қилишнинг ҳам ҳожати йўқ!

Хўш, Шароф Рашидов даври бизнинг республика халқимиз тарихида қандай ўрин тутади. Жонажон Ўзбекистонимиз санасида бу йилларни биз қандай эслаймиз? Бу давр хусусида халқ фикри ва вақт ҳукми қандай? Халқ ўзининг ўтмиш раҳбарини қандай хотирламоқда-ю, унга лой чаплаган бир гуруҳ тошотарларни қандай эсламоқда?

Халқ баҳоси ҳақида фикр юритадиган бўлсак, бу борада худога минг шукурки, энг оғир йилларда ҳам халқимиз Шароф Рашидов хусусидаги ўз хулосасидан заррача чалғиган эмас! Бизнинг бунга имонимиз комил! Шароф Рашидов асарлари ва унинг портретлари минглаб ўзбек хонадонида ардоқланиб, сақланиб келаётганига ҳар биримиз гувоҳмиз. Шароф Рашидов номи халқ қалбида яшамоқда!

Маълумки, Шароф Рашидов ҳақида бор ҳақиқатни айтиш жасорати Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов номи билан боғлиқ. Ислом Каримов республика Олий Кенгаши минбаридан илк бор Шароф Рашидов номини тилга олганда Олий Кенгаш депутатларининг гулдурос қарсагидан зал қалқиганини ойнаи жаҳондан бутун мамлакат кўрди ва халқ орзиқиб кутган бу манзара ҳамон кўз ўнгимизда! Республика қишлоқ хўжалиги илғорлари қурултойида Халқлар дўстлиги саройини ларзага солган қарсак ва ҳаяжон ҳам Шароф Рашидов номини тилга олиш билан боғлиқ бўлганлигини ким эсламайди, дейсиз! Яқин ўтмишда ҳар икки залда марҳум Шароф Рашидов номига бўҳтонлар ёғдирилганда ҳам мана шу залларнинг деворлари гувоҳ эди! Мустамлака замин бундай адолатсизликка бардош берган, сукут сақлаган эди. Босқинчилар оёғи остида неча бор ноҳақ топталган она замин ўз фарзанди сиймосида яна бир бор бешафқат, хиёнаткорона топталган, камситилган ва лойга қорилган эди! Буларнинг барчаси 20 миллион республика халқи кўзи олдида ижро этилди! Энг даҳшатлиси, барча мудҳиш қарорлар халқ номидан амалга оширилди! Ўз халқининг иродасига қарши борган бир гуруҳ қора юраклар ана шундай қабиҳликкача бориб етдилар!

Биргина мақолада биз Шароф Рашидов даврига баҳо беришга уринмаймиз ва бунга даъво ҳам қилмаймиз. Шароф Рашидовга, унинг республикага раҳбарлик қилган салкам чорак асрлик даврига ўша йилларнинг осмонўпар қурилишлари, республика харитасида пайдо бўлган ўнлаб шаҳарлар, вилоят ва район марказлари, шарқираб оққан каналлар, минглаб километрлик йўллар, қолаверса, Мирзачўл, Қарши, Жиззах, Ёзёвон, Сурхон-Шеробод қўриқлари, ўнлаб ГЭСлар ва ГРЭСлар, юзлаб завод ва фабрикалар гувоҳлик бериб турибди! Уларнинг кўплари пойдеворида Шароф Рашидов абадиятга қўйган тарихий «авлодларга мактублар» хати бор!

Шу жумладан, Шарқдаги энг муҳташам ва мукаммал сарой саналмиш Халқлар дўстлиги қасри пойдеворида ҳам Шароф Рашидов қўли билан битилган «мактуб» жой олган... Токи ер юзида бу муҳташам бино ва саройлар қад ростлаб турар экан, Шароф Рашидов номи яшайди! Шароф Рашидов номи устидан бир неча хусумат чизиғини тортиш билан унинг номини тарих саҳнасидан ўчирдик, бу билан марҳумни абадул-абад жарга қулатдик дейиш кўрлик ва нодонлик-ку, ахир!

Инсоф билан айтганда, Амир Темур давридан кейин Ўзбекистонда бундай қурилишлар рўйхати ва чегараси бисёрмиди? Ахир улуғ бобокалонимиз Амир Темурни ҳам тарих қаърига қанчалар чуқур кўмдик, бадном қилдик деганларнинг барчасининг номи тарих саҳифасидан ўчиб битди, онда-сонда яккам-дуккам қолганлари ўзи чаплаган бўҳтон ботқоғида шармандаи-шармисор, бироқ улуғ ва буюк соҳибқирон Амир Темур номи яшамоқда!

Айрим ҳолларда узоқ ўтмиш ва тарихдан яхши хабардор бўлмаганлар даврасида Шароф Рашидов шаънига яна бир бўҳтон оғиздан-оғизга кўчиб юргани қулоққа чалинади. Бу Орол қисмати билан боғлиқ фожиадир. Биз Шароф Рашидов Орол қисмати ва тақдири хусусида алоҳида қайғуриб келганлигига гувоҳмиз. Биз яна шунинг шоҳидимизки, Шароф Рашидов яшаган ва раҳбарлик қилган замонда Оролнинг қисматида бирон бир жиддий ўзгариш ясаш амалда мумкин эмасди! Лекин шунга қарамай, Шароф Рашидов Сибирь дарёларини Оролга оқизиш хусусидаги ҳақли равишда «Аср лойиҳаси» деб ном олган тарихий лойиҳани кун тартибига қўйган ва уни ўз пайтида Москва яккаҳокимлиги шароитида ҳам етарлича ҳимоя қила олган эди! Бироқ Ш. Рашидов вафотидан кейин унинг қабрига тош отган хоинлар ва гумроҳлар бу лойиҳани ҳам ўзбекнинг кўпдан кўп бойликлари каби бой бердилар! Ҳатто ўзимиздан чиққан гумроҳлар ўша қатағон йилларида бу лойиҳага ҳам уялмай-нетмай тош отиб майдонга чиқдилар. Миллиардлаб сўм харажатлар кетган лойиҳа ҳам тинчиди, Орол ҳам қуригандан қуриди!

ЯНА бир тарихий ҳақиқатни эслатиб ўтиш жоиздир. Орол кўҳна тарихда ҳам бир неча бор қуриб битган, айрим ҳолларда унинг ўрнида туз конларигина қолган ва асрлар давомида яна денгиз ўзининг лиммо-лим ҳолатига қайтган. Албатта, у пайтларда ҳеч ким денгизнинг ер юзидан барҳам топишига аллақандай бир шахс ёки ҳукмдорни сабабчи қилиб кўрсатмагани аниқ. Тарихдан маълумки, Орол чўкканда Каспий тошган ва аксинча Орол ўз ҳолига қайтганда Каспий денгизи чўкканлиги кузатилган. Албатта бунинг заминини тарихий манбалардан излаш ва асослаш керак бўлади... Яна шу нарса ҳақиқатки, Орол сувини Шароф Рашидов ёки бошқа биронта раҳбар чет элга сотмаган! Уни биз юқорида эслаб ўтган Мирзачўл, Қарши, Жиззах ва бошқа чўллар бағрида ўзлаштирилган миллион гектарлаб экин майдонлари сипқорган ҳам аниқ! Республика озиқ-овқат маҳсулотининг учдан икки қисми ана шу чўллар бағридан юлиб олинган янги ерлар чекига тўғри келишидан ўша кароматчилар хабардормикинлар? Қолаверса, Оролдек денгиз хусусида жавобгарликни бир шахснинг зиммасига ортиш ҳам инсофдан эмаску! Орол тақдири собиқ Иттифоқнинг беш республикаси ва Афғонистон давлатининг аграр сиёсати билан ҳам боғлиқ эканлигини унутмаслик лозим.

Эндиликда баъзи біровлар 80-йиллар бизнинг республикамизда юз берган кўргуликларни «қайта қуриш» сиёсати билан боғлашга уринадилар. Бу ҳам асосий сабаб эмас, албатта. «Қайта қуриш» фақат бизнинг республикада эсган тўфон эмас. Агар 80-йилларнинг ўрталарида кечган сиёсий мустамлакачилик хуружини назардан ўтказар эканмиз, Марказдан сиёсий ва жисмоний қатағонни Қозоғистондан бошлашга уриниш бўлганлигини кўриш мумкин. Бироқ марказ бунинг уддасидан чиқа олмади. Чунки қозоқ ёшларининг миллий ғурури бунга йўл бермади. Қозоғистоннинг кўп йиллик раҳбари, узоқ йиллар Шароф Рашидов билан ёнма-ён қадам ташлаб келган Динмуҳаммад Қўнаевнинг ўрнига марказдан Колбиннинг тайинланишини қозоқлар миллий ҳақорат деб қабул қилдилар. Оқибати ўзингизга маълум. Олмаота бир неча кун ёшлар қадамининг зарбасидан ларзага келиб турди. Лекин мустамлакачилик сиёсати чекинмади. Ўша йилларнинг руҳиятига нисбатан олганда, бу табиий эди, чунки Қозоғистонни қўллаб-қувватлагувчи бағри бутунлик, ҳамжиҳатлик қўшни республикаларда топилмади. На қондош Туркистон республикалари, на Кавказ ортида қозоқ ёшларининг миллий озодлик интилиши ўз акс-садосини топмади. Колбин ўз ўрнида қолди, бироқ унинг қонли қиличи аллақачон қўлдан тушган эди. Қозоқ газеталарининг ёзишича, дастлабки кунларданоқ Колбиннинг қўлидан қозоқ тили луғати тушмади ва натижада, у ҳар бир тонгни қозоқча «ассалом»дан бошлашга мажбур бўлди. Натижада, қозоқларнинг миллий ғурури, миллий ҳамжиҳатлиги устун келди, Қўнаевнинг бошида айланган қора булутлар нисбатан бир мунча барвақт тарқаб кетди, оқсоқолнинг Олмаота марказий майдонидаги ҳайкалига ҳанузгача гард қўнгани йўқ. Бу билан қозоқлар биргина ўз раҳбари Қўнаевни ёки унинг тош ҳайкалинигина эмас, тарих олдида қозоқнинг шаъни ва миллий ғururini ҳам сақлаб қола олдилар!

Бизда эса, афсуски, бунинг тескариси бўлди! Бир гуруҳ маҳаллий раҳбарларимиз «халқ номидан» марҳум Шароф Рашидов қабрини кўчириш ва марҳум билан ҳисоб-китоб қилиш пайига тушдилар! Афсуски, уларнинг деярли барчаси Шароф Рашидов талабалик партасидан тарбиялаб вояга етказган шогирдлар, узоқ йиллар ёнма-ён ишлаган сафдошлар, бир неча бор мансабдан-мансабга кўтарилиб, Шароф Рашидов қўлидан қайта-қайта оқ фотиҳа олган кўрнамаклар эди! Сотқинлар номини келтириб ўтиришга бугун ҳожат йўқ, деб ўйлаймиз. Халқимиз уларни номма-ном билади! Кейинчалик уларнинг кўпларини Шароф Рашидовнинг арвоҳи урди! Бир қисми ўзлари манманлик ва нодонлик билан қазиган чоҳга ўзлари қулаб, зиндонларга тушдилар, қолганлари ҳам эл-юрт олдида шармисор бўлишди! Эндиликда уларнинг айримлари ўтмишдаги ўз қилмишлари учун тавба-тазарру хотираларини ёзиб, матбуотларда эълон қилишга ошиқмоқдалар. Кеч бўлса-да, инсоф ва диёнат қўзғалганига шукур. Бироқ бир қисмлари қоронғуни кутган чаён каби пайт пойлаб, ўзларининг эски инига кириб кетишди. Бироқ биз уларни таъна тоши отиб, безовта қилиш ниятидан йироқмиз.

Биз Шароф Рашидов даврига баҳо беришда яккаҳокимлик қилишни истамаймиз. Ўйлаймизки, бошқалар ҳам ўз фикрини айтадилар ва биз ҳар қандай эътирозни қабул қилишга, баҳсга баҳс, мушоҳадага мушоҳада билан жавоб қилишга тайёрмиз! Шу ўринда биз унда-бунда минғиллаб айтилган яна бир танъага жавоб бериб кетишни ўз бурчимиз деб биламиз. Бу Шароф Рашидов кўксига қадалган ҳукумат мукофотлари хусусида. Унинг мухолифлари Шароф Рашидовни «мукофотпараст» деб жар солишдан тоймадилар. Бу нечоғлик ҳақиқатга мос тушади?

Маълумки, Шароф Рашидов деярли 34 йил бошқарган республиканинг ўзида ҳам ўнлаб олий даражадаги мукофотлар мавжуд эди. Турли-туман соҳаларнинг лауреатидан тортиб, арбоблик унвонларигача инъом этиш республиканинг ўз эмин-ихтиёрида эди. Шароф Рашидов неча ўн йиллар шу унвону мукофотлар тақдирини ҳал қилувчи шахс бўлиб, республика теппасида турди. Инсоф билан айтганда, шу мукофотлар ва унвонларга унинг муносиблиги хусусида шубҳа ҳам йўқ эди. Бироқ неча ўн йиллар давомида у республика миқёсидаги ҳар қандай мукофоту унвонлар ҳавасидан ўзини сақлай билди! Ўз қўлидаги мукофотлардан бирontasига қўл чўзмади ва кўз олайтирмади! Қулоқбошида туриб, бирон марта ўз кўнгил чарбоғига сув очмади. Тўғри, унинг кўксида жанговар орденлари билан бир қаторда Москва инъом этган ўнта Ленин ордени, икки марта Қаҳрамонлик унвони, Ленин мукофоти лауреати каби ўз даврининг олий мартабали нишонлари жой олганди. Бироқ бу мукофот ва унвонлар Шароф Рашидовнинг ёлғиз ўзига тегишли эдими? Ахир бу мукофотлар республиканинг умумиттифоқдаги юксак мавқеини ҳам белгилар ва шубҳасиз қай даражададир республикага бўлган ҳурмат ва эҳтиромни ҳам таъминлар эди-ку! Қайсидир республика вакилининг Сиёсий бюро таркибида бўлиш-бўлмаслиги якка бир шахснинг эмас, балки бутун бир республиканинг ҳам фахри бўлганлигидан наҳотки кўз юмиш мумкин? Бу ҳақиқатдан кўз юмиш эмасми? Хўш, Шароф Рашидов бу мукофотлардан қай бирини ўзи билан олиб кетди?

Шароф Рашидовнинг Москва томонидан мукофотлар ундириш ёки тақдирланиши унинг мукофотпарастлигини кўрсатувчи мезонми? Буюк кишиларнинг тарихдаги ўрни ва хизматини майда-чуйда нарсалар билан камситиш адолатданми? Тошкент зилзиласи куни тонг саҳарлаб Иттифоқнинг биринчи раҳбарларини Москвадан Тошкентга тортиб келиш, зилзила оқибатларини тугатиш учун миллиард-миллиард сўмлаб маблағ ва ёрдам ундириш, Ўрта Осиё ва Қозоғистонда биринчи, Иттифоқда тўртинчи метрони Тошкентда қуриб, қисқа муддатда ишга тушириш каби сиёсий ва иқтисодий аҳамияти бир-бириданкам бўлмаган оламшумул воқеаларнинг бошида туриш фақат Шароф Рашидовга муяссар бўлган эди!

Табиийки, Шароф Рашидов — давр фарзанди. Ҳар бир шахсга баҳо берганда, албатта, ўша даврнинг мураккаб ижтимоий-сиёсий шароитларидан келиб чиқиб иш тутиш лозим! Ҳар бир даврнинг ўз ўлчов тоши борлигини унутиш адолатсизлик бўлур эди! Шароф Рашидовнинг аламзада мухолифлари унинг ҳар бир хайрли қадамидан ана шундай адолатсизлик нуқсини топишга уриндилар.

МАРҲУМ Шароф Рашидовга қўйилган айбномалардан яна бири — «Пахта иши» деб номланган эди. Бу сиёсатнинг ортида ҳам кимлар турганлигини бугун ўзбек халқи яхши билади. Бир пайтлар Гдлян ва Ивановлар бошлиқ жазо отрядининг номи тилларда «достон» бўлди. Жазо отрядининг ортида турган кучлар узоқ пайт пинҳоний сиёсат олиб бордилар. Разил ва баттоллиги бирмунча кеч фош бўлган Лигачев, Разумовский, Могильниченко, Бессарабов, Смирнов, Понамарёв каби КПСС Марказий қўрғонида ин қуриб олган риёкорлар ортида ким турганлиги ҳам кўп вақт сир сақлаб келинди. Бу Горбачев эди! Горбачев ва горбачевчилар ўз юртида кимни сотиб, кимга сиғинганини муҳокама қилиш бизнинг ишимиз эмас, бироқ бизнинг она Ўзбекистонда бўлган барча бедодликлар ва қирғинлар тепасида ана шу мулойим, бироқ муғомбир шахс жилмайиб турганлигини бугун яхши биламиз. Бугун у ҳам ўз қилмишига яраша қисмат топганлигини кўриб турибмиз. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Тепада ҳаммасини адолат тарозусида бехато ўлчаб турувчи Оллоҳ бор!

Бироқ «Пахта ишида» биз барчани бир варакай оппоқ эди дейиш фикридан йироқмиз. Барча соҳаларда бўлгани ва барча минтақаларда учрагани каби, жиноий гуруҳлар пахта етиштириш ва тайёрлаш соҳасида ҳам мавжуд эди. «Пахта иши» ниқобида бутун бир халқни қаллобликда, ўғирликда айблаш эса мутлақо ноҳақлик, ана шу бўҳтоннинг илдиз отишида ҳам ўз халқимиз ичидан отилиб чиққан хоинлар ва аламзадалар иш берди. Улар жазо отряди тўдалари қанотига бирикиб, Шароф Рашидовга садоқатли кишиларни «фош» этиш билан шуғулландилар. Одамлар узундан-узоқ «рўйхат» асосида қамоққа олинарди. Бундай «рўйхат»лар ҳар бир вилоят учун алоҳида тузилган эди. Унинг ижодкорлари бугун турли-туман минбарлардан адолат, садоқат хусусида сафсата сотиб келадилар. Бундай жазо рўйхатларини Гдлян билан «қўлни-қўлга берган» олий мартабали «раҳбар»ларимиз, республикага оталиқни даъво қилган «фахрийлари»миз, қанчадан-қанча «арбоб»ларимиз «жазо рўйхатлари»ни тузиш билан шахсан шуғулланганлигини қандай унутиб бўлади? Афсуски, фактлар шуни тасдиқлайди! Айни пайтда, «Пахта иши»нинг батамом чок-чокидан сўкилиб, ўзбек халқини бу бўҳтон балосидан халос қилиш ва минг-минглаб жабрдийдаларни оқлаш, ва борингки, бир қисм айбдор шахсларни афв этиш каби юксак ватанпарварлик, халқпарварлик ва инсонпарварлик жасорати ҳам Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов номи билан боғлиқ эканлигини эндиликда ҳамма билади!

Шунингдек, Шароф Рашидов ҳақидаги адолатли сўзни биринчи бўлиб айтиш жасорати ҳам айнан Ўзбекистон Президенти номи билан боғлиқ бўлди. Айни пайтда Ислом Каримов Шароф Рашидовга бўлган шахсий садоқатини эмас, балки халқнинг Шароф Рашидовга нисбатан бўлган самимий муносабатини, меҳрини, садоқатини ифодалаганига шубҳа йўқ. Бу эса, Ўзбекистон Президентига ҳақли равишда халқ меҳрини яна ҳам товлантирди.

Ушбу Очиқ хат Шароф Рашидовни оқлашни ёки кўкларга кўтаришни ўз олдига мақсад қилиб қўймайди. Дарвоқе, Шароф Рашидов руҳи на оқлашга, на мақтовга муҳтож эмас. Халқимиз аллақачон унга ўз қалбидан кенг ўрин берган. Бизнинг ушбу мурожаатимиз Шароф Рашидов ҳақидаги ягона бир ҳақиқатни эслатиб ўтиш бўлади, холос. У ҳам бўлса, Шароф Рашидовнинг яқинлашиб қолган 75 йиллигини унинг Ватани — Ўзбекистонда муносиб нишонлаш ҳақидаги даъватдир.

Атоқли давлат ва жамоат арбоби, адиб Шароф Рашидов тиригида бирон бир ёшини нишонлашга йўл қўймаганлиги ҳам ҳақиқатдир. Шахсан унинг ўзи на 50, на 60 ва на 65 ёшини нишонлашга ижозат этмаганди. Биз буни яхши биламиз. Ҳатто бу ҳақда республика матбуотида яккам-дуккам пайдо бўлиб қолган учуруқ мақолалар ҳам унинг жиддий эътирозига сабаб бўлганлигидан ҳам яхши хабардормиз. Шароф Рашидов республикада минг-минглаб олимлар, ёзувчилар, маданият ва санъат арбобларининг, деҳқонларнинг юбилей тўйлари бошида турган эди. Бироқ, ўзига келганда у ҳамиша ва ҳар қандай юбилей тантаналарини қатъий суриб келарди. Унинг 70 йиллиги марҳумга тош отишлар авжга минган, оиласи, дўстлари, сафдошлари ва шогирдларининг маънавий ва жисмоний террор кунларига тўғри келганди!

Бугун Шароф Рашидов номи ва руҳи абадий биз билан бирга, унинг номи район, хўжалик ва шоҳкўчаларга қайтмоқда. Халқнинг иродаси ва талаби билан шундай бўлаётганига шубҳа йўқ, албатта. Адолат эртами-кечми тикланиши табиий эди. Шароф Рашидов шахси хусусида инсоф ва диёнатидан кечган айрим «арбоб»лар адашганда ҳам халқимиз заррача адашган эмас. Халқимиз Шароф Рашидовга бўлган ихлос ва сўнмас муҳаббати ва ихлосидан бир қадам ортга чекинган эмас! Радио, телевизорлар соқов, газета ва журналлар мажбуран гунг бўлганда ҳам халқ вакиллари тўйу маъракаларда, кўча-кўйларда ва ниҳоят, ўз қалбида унинг шаънини улуғлашни бир зум канда қилган эмасди!

Бас, шундай экан, халқ иродасига яна бир бор қулоқ осайлик: Шароф Рашидовнинг 75 йиллик тўйини умумхалқ тўйига айлантирайлик! Яхшилик ва эзгуликнинг эртами-кечми адолатсизлик ва ноҳақлик устидан тантана қилиши муқаррарлигига одамларни ишонтирайлик!

Яна шуни ҳам мардларча тан олиш керакки, Шароф Рашидов тақдири хусусида биз барчамиз ўзимизни маънавий жавобгар санаймиз ва буни эътироф этишимиз лозим. Начора, Шароф Рашидовга отилган туҳмат тошларига ўша пайтда кўксимизни биз ҳам тутиб бера олмаганмиз! Бешта, ўнта, юзта одам бу тошлар йўлини тўса олмас ҳам эди! Туҳмат тўфони шу қадар кучли эдики, маълум муддат уни тутиб қолиш ихтиёрдан ташқари ҳолат кўринарди. Лекин кўплар қатори биз ҳам ич-ичимиздан эзилганмиз, эртами-кечми адолат қуёши балқиб чиқишидан умидвор бўлганмиз.

Ниҳоят, адолатли кунлар келган экан, марҳум устозимиз, дўстимиз, сафдошимиз, асримиз алломаси, халқимизнинг ардоқли фарзандларидан бири Шароф Рашидов руҳи олдидаги қарзимизни узайлик. 33 ёшида Ўзбекистон Президенти қилиб сайланган Шароф Рашидов ёзувчи ва давлат арбоби сифатида бир неча бор муборак ёшини нишонлашга маънавий ҳақли эди! Бироқ у юқорида айтганимиздек, бунга ҳеч қачон йўл бермаганлигини кўплар яхши билади. Табиатан туғма камтар, камсуқум, оддийлик томир-томирига сингиб кетган ва шу хислатлари билан ҳам ғоятда донишманд, буюк шахс бўлган Шароф Рашидов руҳи олдида биз, унинг замондошлари анча-мунча қарздормиз.

Биз Ўзбекистон фуқароларига, Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовга, кўп миллатли республика зиёлиларига, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларига, барча-барчага мурожаат қиламиз:

Шароф Рашидов 75 йиллик тўйи юзасидан тадбирлар белгиланса, бир умр мустамлака сиёсати алангасида тўлғаниб келган буюк арбобнинг муътабар ёшини муносиб нишонлашга чорлаймиз. Бу борада республиканинг бир қатор вақтли матбуотлари, жумладан, «Ўзбекистон овози», «Халқ сўзи», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Туркистон», «Жиззах овози» газеталари ва «Гулистон», «Мулоқот» журналлари ҳеч қандай даъватни кутмасдан бошлаган ибратли ташаббуслари мақтовга сазовордир. Бироқ Шароф Рашидов марҳаматидан кўп бор баҳраманд бўлган Ўзбекистон телерадиокомпанияси, Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар студияси, «Ўзбектелефильм» студияси ва бошқа бир қатор вақтли матбуот нашрлари ақалли марҳум шаънига отган ўз тошларини қайтиб олишни ҳам ўйламаётирлар. Мана шундай бир пайтда томошабин бўлиб туриш инсофдан эмас, албатта.

Ўйлаймизки, Ўзбекистон жаҳонга танилган бўлган, Шарқда маълум ва машҳур ўз фарзанди Шароф Рашидовнинг катта синовлардан ўтган 75 йиллигига бефарқ қараб турмайди. Бу кун кўп миллатли Ўзбекистоннинг умумхалқ тўйига айланиб кетишига шубҳа йўқ. Биз адолат тўла тантана қилишини истаймиз. Шароф Рашидов халқ қалбида эди ва халқ меҳри унга абадийдир!

И. Ҳ. ЖЎРАБЕКОВ (Ш. Р. Рашидов таваллудининг 75 йиллигини ўтказиш Ташкилий қўмитаси раиси), **Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ** (масъул котиб); Ташкилий қўмита аъзолари: **Ч. АБДИРОВ, П. М. АБДУРАҲМОНОВ, Э. БОТИРОВ, Д. С. ЕДГОРОВ, Б. ЖАЛОЛОВ, Жамол КАМОЛ, М. ЖУМАНИЁЗОВ, ЗУЛФИЯ, С. МАМАРАСУЛОВ, Муҳаммад ЮСУФ, З. МУҲАММАДЖОНОВ, У. З. ОЛИМОВ, А. ОРИПОВ, А. ПАЙҒАМОВ, Б. РАПИҒАЛИЕВ, Б. РАҲИМОВ, С. Д. САИДАЛИЕВ, М. САЛОҲИДДИНОВ, М. М. РАСУЛОВ, О. У. САЛИМОВ, Э. ТУРСУНОВ, М. Б. УМУРЗОҚОВ, А. И. ФОЗИЛБЕКОВ, И. ФАЙЗУЛЛАЕВ, ШУКРУЛЛО, Қ. ХОЛМИРЗАЕВ, Ш. Ғ. ЯҲЁЕВ, К. Н. ЯШИН, М. ҚАЮМОВ, М. ҚОРАБОЕВ.**

Изоҳ: Шароф Рашидов ҳаёти ва ижодига оид хотиралар, ҳужжатлар, суратлар ва фикр-мулоҳазаларингизни қуйидаги адресга юборишингизни сўраймиз. «Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасига, Ш. Р. Рашидов юбилейи комиссиясига».

тел: 39-80-41, 39-80-57, 39-55-15.

• *Халқаро ҳамкорлик* •

«ДАРАХТЛАР ТОШКЕНТДА КЎПМИ, ПАРИЖДА?»

ТАШКИЛОТЧИЛАРИ Ўзбекистон томонидан республика Фанлар академияси Иброҳим Мўминов номли Фалсафа ва ҳуқуқ институти, республика Адлия вазирлиги, Тошкент ҳуқуқшунослик институти, Франция тарафидан Париждаги Қиёсий ҳуқуқшунослик жамияти бўлган икки мамлакат олимларининг Тошкент учрашуви уч кун давом этиб, ўз ишини тугатди. Кун тартибига қатъий амал қилинган, мазмунан бой ва самарали бўлган бу мулоқотда кўплаб масалалар муҳокама қилинди, ҳужжатлар имзоланди. Мустақиллик асослари ишлаб чиқилаётган, кўплаб ҳуқуқий дастурлар қабул қилинаётган пайтда бундай учрашувнинг ўтказилиши ёш давлат истиқболи учун амалий аҳамият касб этиши мумкин. Биз учрашув ўтаётган кунлар унинг баъзи иштирокчилари билан мулоқотда бўлдик.

Мириной ФАЙЗИЕВ — ҳуқуқшунослик фанлари доктори, профессор, ЎзФА Фалсафа ва ҳуқуқ институти қиёсий ҳуқуқшунослик бўлими бошлиғи. — Парижда ташкил топган Қиёсий ҳуқуқшунослик жамияти катта халқаро нуфузга эга. У ЮНЕСКО ҳомийлигидаги 250 га яқин жамиятнинг бири, тузилганига бир асрдан ошган. Унинг собиқ СССР билан ҳамкорликдаги ўн иккинчи йиғилиши Тошкентда ўтди. Бу тасодиф эмас, негаки қиёсий қонуншунослик билан шуғулланаётган марказ ўн беш республикадан фақат биздагина мавжуд эди. Энди бу ҳамкорлик абадий бўлиб қолади.

Париждаги жамият ҳозиргача социалистик йўналишдаги Чехословакия, Венгрия, Польша, Россия, Украина мамлакатлари билан алоқалар ўрнатганди.

Учрашув қатнашчилари унинг ўз вақтида ўтаётганини алоҳида таъкидлашди. Кўплаб амалий таклифлар, хулосалар баён қилинди. Жумладан, мустақиллик йўлини танлаган давлат учун алоҳида бир мамлакат тажрибаси асос бўла олмайди. Бу ғоя танқид қилинди ва бутун дунё тажрибасидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ эканлиги эътироф этилди.

1-Ўзбекистон — Франция учрашувида ахборот алмашиб туришга келишилди. Докладлар Парижда ва Тошкентда тўплам ҳолида нашр этилади. Кейинги учрашув 1994 йилда Франция пойтахтида бўлади. Шу йилнинг охирида ташкилий гуруҳ учрашиб, дастур ва мавзуларни келишиб олишади.

Ксавье БЛАН ЖУВЕН — 1-Париж университети профессори, Қиёсий қонуншунослик жамияти бош котиби. — Албатта, Париж ва Тошкент дунёнинг икки нуқтасида жойлашган, бир-бирига ўхшамайдиган шаҳарлар. Мен юртингизда илк бор бўлишим, табиий, таассуротларим оламжаҳон, энг муҳими улар яхши ва ёқимли. Тошкентда янги қурилишлар эътиборни тортади. Улар ўзига хос, гўзал. Парижда эса ҳар бир даврни эслатадиган кварталлар мавжуд. Улар бир-биридан меъморчилик, уйсозлик, ҳатто тартиблари билан фарқланади, гўё даврни ўзига хос тарзда ифодалаб туради. Бизда яшил дарахтлар, кенг йўлкалар кам, негаки, ҳар бир қарич ер ҳисобда. Тошкентдаги азим дарахтлар, гуллар мени ҳайратга солди. Бу ўзига хос шарқ ҳаёлотини эслатиб тургандек бўлди.

Самарқанд ҳақиқий тарихий обида экан. Унинг тенгсиз иморатлари XIV асрдаёқ бу заминда фан, маданият нечоғлик ривожланганлигини кўрсатиб турибди. Шуниси борки, ўша даврда ер юзининг саноқли жойларида бундай кошоналар бўлган. Амир Темур ҳақида Францияда кўп нарса билишади, гўзал Самарқанд бизнинг тасаввурларимизни ойдинлаштирди.

Учрашув сермазмун ўтди. Агар унинг маҳсули ёш давлат тамойилларини ишлаб чиқишда тирноқча ҳисса қўша олса, биз ўзимизни бахтли деб ҳисоблаймиз. Юртингизда етук илмий қатлам мавжуд экан.

Владимир ЭНТИН — ҳуқуқшунослик фанлари доктори, Россия ФА Давлат ва ҳуқуқ институтининг катта илмий ходими: — Ўзим ҳақимда энг яхши таништирув — собиқ СССР, кейин эса Россия матбуоти ҳақидаги қонун лойиҳаси муаллифлариданман. Тошкент учрашувида таржимон сифатида қатнашдим. Мунозараларда ҳар хил илмий фаразлар баён қилинди. Айниқса, хусусийлаштириш билан боғлиқ масалаларда турли қарашлар билдирилди. Албатта, назарияга суянган маъқул, бироқ у маҳаллий шароитлар ҳисобга олиб жорий қилингандагина кўпроқ наф беради. Ўзбекистонда бу тадбирга ўтишдан олдин зарур ҳужжатлар ишлаб чиқилса, айниқса, ҳуқуқий давлат тизими мустаҳкамланса, мақсадга тезроқ эришилармиди? Бу борада олиб бораётган ишлардан қониқиш ҳосил қилиш мумкин.

Тошкентлик ҳамкасблар катта халқаро ташаббусга қўл урдилар. Албатта, Париждаги бу обрўли жамият билан келгусидаги ҳамкорлик изчил давом этади, Тошкент қиёсий ҳуқуқшунослик марказларидан бири бўлиб қолади, деган умиддамиз.

Ҳ. САТТОРИ,
«Халқ сўзи» мухбири.
(10 июнь).

• *Табиат ва биз*

ЧИҚИТЛАРГА ЧЎКИБ БОРАЯПМИЗ

Атроф муҳити кун сайин оғирлашса оғирлашаяптики, соғломлашмаяпти. Фақат биз — табиат ҳимоячиларимиз, деб кўкракларига уриб юрганлар фаолиятда сустлашдик, холос. Бундан руҳланган табиат кушандалари «фаолият»ларини ҳар қачонгидан-да кучайтирмоқдалар. Улар ўз қилмишларини хаспўшлаш, содда дилларни овунтириб қўйиш учун қоғозбозликка, сохта ҳужжатларни тўлдиришга зўр бермоқдалар. Амалда эса... бир пайтлар ўйлаб-нетиб ўтирмасдан Ўзбекистонга қалаштириб ташланган катта-кичик корхоналар атроф муҳитини заҳарлашни давом эттирмоқда. Мана мисол: Тошкент вилояти атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ҳисоботларидан бирида қуйидаги сатрларни ўқиймиз: «Биз кўпдан бери инсон саломатлиги учун хавфли бўлган ҳар хил саноат чиқиндиларини бу минтақага келтириб кўммаслик тўғрисида фикрлар билдиряпмиз. Аммо Ўзбекистон ядро-физика институти, Чирчиқ электр-кимё ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Капролактам» заводининг ўта хавфли чиқиндилари Бўстонлиқ ноҳиясининг «Ленинград» (ҳозирги Қўшқўрғон — А. А.) жамоа ҳудудига келтириб кўмилмоқда...»

Ўз зиммаларига нақадар муҳим масъулият юклатилган ташкилотларнинг шунчалик тишсиз, тирноқсиз эканлигига ҳайрон қолиб юрар эдим, бир воқеадан кейин бу сир тагига етгандек бўлдим. Йирик корхона фаолиятини «элак»дан ўтказиш рейдида бор эдим. Якуний йиғинда жуда қаттиқ танқидлар бўлди, ваҳимали исбот-далиллар келтирилди. Маълум муддат ўтгач, ижрони текширишга келишиб олинди. Йиғин тарқаб, кўчага чиқар эканмиз, рейд группаси бошлиғи корхона раҳбари қулоғига қуйидаги гапларини шипшиганини тасодифан эшитиб қолдим: «Шаҳрингиздаги бошланғич ташкилотимиз ходимлари тайинсиз, совуқ бинода қийналиб яшаяптилар. Шу бинони яхшилаб ремонтдан чиқариб беролмайсизми?». «Жонимиз билан, — ҳамсуҳбатининг қўлтиғидан олди корхона раҳбари. —Узоғи билан бир ҳафта муҳлат берасиз-да! Қотириб ташлаймиз!»

Сал олдинги йиғинда бир-бирига сув ва оловдек қарама-қарши турган икки бошлиқнинг осонгина келишиб олишлари ҳафсаламни пир қилди.

«КАПРОЛАКТАМ» КЕРАКМИ?..

«Капролактам» номини эшитганда, шубҳасиз, кўпчиликнинг кўнглида ғалати қўрқинч, хавотирлик пайдо бўлиши турган гап. Чунки у пайдо бўлгандан бери Чирчиқ дарёси ўзани бўйлаб Тошкентдан то Чотқолгача чўзилган ҳаёт жон талвасасига тушиб қолган. Ўн йилча муқаддам Чирчиқ дарёси соҳилида осмондан тушгандек пайдо бўлган бу зорманда теварак-атрофда яшнаб турган ҳаётни ўз заҳар-заққуми билан қовуриб ташламоқда. Бўстонлиқ туманидаги Абай номли жамоа хўжалиги вакиллари жумҳурият мутахассислари иштирокида текшириш ўтказишиб, «Капролактам» заҳаридан беш йил (1983—1989) давомида нобуд бўлган сабзавот, мева ва узум қийматини ҳисоблаганлар. Атиги уч турдан бир ярим миллион сўмга яқин зарар кўрилибди. Пилла, чорва каби яна қанчадан-қанча соҳалар, энг муҳими, Инсон кўрган зарарлар-чи?! Корхона эса ўзи келтирган зарарни тўлашдан бош тортиб, теварак-атрофни заҳарлашни ҳамон давом эттираётганига нима дейсиз?..

Илгари Чирчиқ Чотқол тоғларидан шарқираб оқиб тушувчи зилол сув манбаи бўлган. Тажовузкор кимсаларнинг ҳар қандай қонун-қоидага, инсонийликка зид қилган босқини оқибатида одамзод саломатлигига катта хатар солувчи ўнлаб корхоналар шу дарё бўйлаб қад ростлади. Унинг дебочаси Искандар қишлоғида ўттизинчи йилларда қазилган Чирчиқ канали эди. Шундай қилиб, ерли халқ ва маҳбуслардан катта қурбонлар бериш эвазига тикланган тўғон этагида Бараж (дарё тўсилган жой — тўғон) посёлкаси пайдо бўлди. Бу эса катта ишларнинг эмас, катта ёлғонларнинг дебочаси эди. «Бу канал ГЭСлар қуриш учун қазиляпти», деган гапларнинг бирёқламалиги қирқинчи йилларда билинди. Аслида, каналнинг муздек тиниқ суви йирик-йирик кимё корхоналари ва бошқа турдаги завод-фабрикалар заҳарини оқизиш учун керак эди. Шу сув ўзанида ҳаёт заволи сифатида қад ростлаган гигантлар заминида эса Чирчиқ шаҳри туғилди.

У пайтларда-ку, Москвдан туриб кўрсатма бераётган «хўжайин»ларнинг шум ниятларини пайқамагандирмиз, ёки гап қайтаришдан андиша қилгандирмиз, чўчигандирмиз. Хўш, саксонинчи йилларда —сувимиз, ҳавомиз, заминимиз заҳарга тўлиб-тошиб кетган бир пайтда яна шу Чирчиқ дарёси ёқасида «Капролактам»нинг қучоқ очиб кутиб олинганини қандай баҳолаш мумкин? Ахир Чирчиқ дарёси бошдан-оёқ ичимлик сувдан иборат, тоғ қишлоқларидан тортиб то Тошкентдай шаҳри-азим халқини обиҳаёт билан таъминлайди-ку!

Аслида, биринчи навбатда мустақил давлат сифатида Ўзбекистон заминида ишлаб турган корхоналар қанча, уларнинг нечтаси зарарлию зарарсиз ва ким учун хизмат қилаётганини сира кечиктирмай аниқлаб олиш керак эмасми?

«ПЕШҚАДАМ» КИМ?

«Пешқадам» деб ишлаб чиқариш, спорт ва бошқа соҳа илғорини эмас, атроф-муҳитини энг кўп миқдорда заҳарлаётганларни назарда тутмоқдамиз.

Бунақаларни аниқлаш учун узоқни қўя туриб, республикамиз гултожи ҳисобланган Бўстонлиққа бир назар солиш кифоя. Таажжубланарли жойи шундаки, асосий йирик корхоналар Тошкент шаҳри ва вилоятини ичимлик сув билан таъминлаб турган Чирчиқ, Оҳангарон дарёлари бўйларига тиқиштирилган. Ҳавони, сувни, заминни заҳарлашда улар бир-бирларидан қолишмайди.

Масалан, Оҳангарон-Олмалиқ водийсидаги корхоналар йил давомида 350 минг тоннадан мўл зарарли газларни ҳавога учирмоқда. Чирчиқ дарёси қирғоқларига жойлашган «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, ўтга чидамли ва қийин эрийдиган металлар комбинати каби ўнлаб корхоналар ҳам жонли табиатга хуружда оҳангаронлик турдошларидан қолишмаяпти. Умуман олганда, Тошкент вилоятининг ўзидагина юзлаб саноат корхонаси мавжуд. Аммо улар кимнинг тасарруфидаю, фаолиятини қай тарзда давом эттираётгани билан ҳеч ким етарли даражада шуғулланмаяпти.

Корхоналар кўплигидан бўлса керак, Республикамиз пойтахти ва Тошкент вилояти аҳолиси қарийб тўрт ярим миллиондан ҳам ошиб кетди. Афсуски, шунга яраша чиқиндиларни қайта ишлаш саноати мавжуд эмас. Оқибатда биз чиқиндилар ичига чўкиб бораямиз десак, сира муболаға бўлмайди.

Тошкент шаҳридаги аҳвол бунга яққол мисолдир. Айтайлик, шаҳарнинг икки миллиондан зиёд аҳолиси бир кунда ўрта ҳисобда икки килограммдан чиқинди тўкса, бир ярим миллион тоннадан ҳам улкан бадбўй «тоғ» ҳосил бўларкан. Аниқ ҳисоб-китобларга қараганда, шу миқдорнинг ярмини «хазм қилиш» учун ҳам шаҳарда имконият йўқ. Демак, қолган 700—800 тонна чиқинди Бўзсув, Салор сувларига оқизилмоқда, ёндириб ҳавога тутатилмоқда, кўчаю ҳовлиларда уюм-уюм бўлиб ётибди.

Хўш, бу офатларни тугатиш чораси борми? Ушбу кўндаланг саволга ижобий жавобни Оҳангарондаги «Источник» кооперативи фаолиятидан топиш мумкин. Улар шаҳар чиқиндиларини саралаб қайта ишламоқдалар ва катта даромад олмоқдалар. Энг муҳими, шаҳар кўчалари ва теварак-атроф ҳар хил чиқиндилардан халос бўлмоқда. Тошкент ва бошқа шаҳар, посёлка, қишлоқларнинг маъмурлари, шу жойларда истиқомат қилаётган ҳар бир инсон бу масалада бош қотириб, қўлидан келганча амалий ишга ўтиши керак. Ҳа, атроф-муҳитни заҳарлашда эмас, мусаффоликни таъминлашда пешқадам бўлиш лозим.

Асад АСИЛ,
ёзувчи.

• **ХУШХАБАРЛАР**

ЖАҲОН БОЗОРИНИ КЎЗЛАБ

● АНДИЖОНДА ташкил этилган «Ғижжаки Бобурий» кичик корхонаси ўзининг ноёб маҳсулоти билан жаҳон бозорига чиқишга тайёрланмоқда. Корхонага вилоятдаги ва Фарғона водийсидаги кўпгина мусиқасозлар, мисгарлар, пичоқчилар, зардўзлар, кулоллар, миниатюра ва расм санъати билан шуғулланиб келаётган ҳунармандлар бирлашган.

«Ғижжаки Бобурий»нинг директори А. Мадраимовнинг таъкидлашича, корхона халқ ҳунармандчилигини янада ривожлантиришга, қўли гул усталар тайёрлаган нодир буюмларни жаҳон бозорига олиб чиқишга хизмат қилади.

ВАЪДА ВАФОСИ БИЛАН

● АНДИЖОН вилоятининг бир қанча районларида кучли зилзиладан зарар кўрганларнинг ҳолидан хабар олгани келган Наманган вилояти ҳокими Б. Рапиғалиев луғумбеклик меҳнат фахрийси ва ногирони Ашурали Отахонов хонадонида бўлиб, наманганликлар номидан бу оилага янги уй қуриб беришга ваъда берган эди.

Қўшни вилоятдан келган қурувчилар қисқа вақт ичида Отахоновлар оиласи учун замонавий уй қуриб бердилар. Норин районидаги махсус механизациялашган кўчма колоннанинг Маъмуржон Холдоров бошлиқ йигирма чоғли жамоаси жадал меҳнат қилди. Уста Холмурод Ҳамзаев, Тўрахўжа Имомов, Абдурасул Турсуновлар янги уйни пардозлаш, безаш, атрофини ободонлаштиришда айниқса жонбозлик кўрсатдилар.

АВТОМОБИЛЛАР ХОРИЖГА ҚАТНАЙДИ

● ФАРҒОНА вилояти йўлларида ёнига «Ўртаосиётранс» сўзлари ёзилган автомобиллар пайдо бўлди. Булар Ўзбекистон Республикаси ташқи савдо бирлашмасига қарашли шу номдаги қўшма корхонанинг Тошлоқда очилган филиали машиналаридир.

Жиззах ва Термизда ҳам филиаллари бўлган бу корхона республикамиздан хорижий мамлакатларга автомобилда юк ташиш билан шуғулланади. Тошлоқ филиалига 17 та КамАЗ-53212 янги юк автомобиллари берилди. 75-автокорхона ва автобус-таксомотор паркидан 34 нафар тажрибали ҳайдовчи танлаб олинди. Ҳозир олис сафарга тайёргарлик ишлари кўриляпти. Шундан кейин дастлабки сафар — Афғонистон ва Хитойга жўнаб кетилади.

Филиал маъмурияти водийдаги хўжалик, корхона, ишбилармонлар билан шартнома тузиб, мижозлар талабига кўра хорижий давлатларга ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларига турли халқ хўжалик юкларини ташиб беришни ўз зиммасига олади. Қайтишда эса кенг истеъмол моллари, асбоб-ускуналар келтирилади. Транспорт хизмати ўзаро келишилган нархда амалга оширилади.

«ЧЕВАР»НИНГ ЧЕВАРЛАРИ

Бугунги кунда ҳаётимизда биржа, брокер, кичик корхона деган атамаларга тез-тез дуч келаяпмиз. Ва ҳозирги алғов-далғов замонамизда буларнинг ролини сезиб, ҳис қилиб турибмиз. Мана шундай умидли кичик корхоналардан бир йўла иккитаси яқинда Жиззах йигирув фабрикаси қошида очилди. Бу кичик корхоналар «Сўзана» ҳамда «Чевар» номлари билан фаолият кўрсатишаяпти. «Сўзана» кичик корхонаси ўтган йили 79 минг сўмлик устки кийимлар тайёрлади. Ҳозирда ойига 40 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. «Чевар» кичик корхонаси эса шу йил ташкил этилиб, унда пайпоқ тўқиш йўлга қўйилган.

СУРАТДА: «Чевар» кичик корхонасининг илғор чеварлари Дилбар Жўраева ва Матлуба Содиқова.

О. ХАМЗАЕВ олган сурат.

Қўшиқнинг иккинчи умри

Маданият вазирлигимиз қошидаги халқ ижоди ва маданий-маърифий ишлар республика маркази, Телерадио давлат компанияси, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг ташаббуси билан Тошкентда марҳум бастакорлар — Ўзбекистон, Туркманистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти Комилжон Отаниёзов, Ўзбекистон халқ артистлари Жўрахон Султонов, Саиджон Калонов, Комилжон Жабборов, Набижон Ҳасанов, Жапақ Шомуродов, республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби Фахриддин Содиқов асарларини ижро этувчи ҳаваскор қўшиқчилар кўрик-танлови ўтказилди. Унда республикамизнинг барча вилоятларидан юзга яқин хонанда иштирок этди.

Кўрик-танлов номлари қайд этилган бастакорларнинг унут бўлиб бораётган асарларини қайта тиклаш, уларни оммалаштириш йўли билан шу қўшиқларга иккинчи ҳаёт бағишлаш, ғарб ва шарқ мусиқасига берилиб кетган айрим ёшларни миллий бастакорларнинг асарларини ижро этишга жалб этиш мақсадида ўтказилди.

Тошкентнинг Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театри биносида икки кун давом этган ижодий беллашувда ёш хонандаларнинг ижро маҳоратига республиканинг таниқли санъаткорлари холисона баҳо беришди.

Хоразмлик Қутлимурод Кўчаров, Фарғона вилоятидан Дилфуза Қурбонова, Одина Ҳожимуродова, Андижон вилоятидан Аҳмаджон Абдуқодиров, Шаҳлохон Раҳматова, Анваржон Олимов, Наманган вилоятидан Солижон Мамадалиев, Қорақалпоғистон Республикасидан Турғунбой Қурбоновлар биринчи ўринни эгаллашди. Ғолиблар марҳум бастакорлар сурати туширилган ваза ва дипломлар билан тақдирланди.

(ЎзА мухбири).

МАҚСАД—БИРЛИК ВА БЎЛИНМАСЛИК

Халқ депутатлари Ленинобод вилоятининг навбатдан ташқари сессияси Тожикистон президенти Р. Набиевга, жумҳурият, вилоят, туман кенгашлари депутатлари, барча сиёсий партиялар, ижтимоий ҳаракатлар, жумҳурият халқига мурожаат қилди. Унда жумҳурият пойтахтида яқинда бўлиб ўтган воқеаларга муносабат билдирилган ҳолда, сессия жумҳуриятни фақат конституцион тарзда ривожлантириш тарафдори эканлигини ва фақатгина конституцион руҳда тузилган жумҳурият ҳукумат органлари қарорларини бажаришини изҳор қилади.

Сессия қатнашчилари Тожикистоннинг бир бутун яхлитлиги ва бўлинмаслигини, жумҳуриятда яшаётган барча миллатлар ва элатлар бирлигига тарафдорликларини айтишди.

Жумҳуриятдаги конституцион тузум қонунга хилоф равишда бузиладиган бўлса, вилоят Кенгаши вилоят аҳолиси эҳтиёжини ва жумҳурият яхлитлигини ҳимоя қилувчи қарорлар қабул қилиш ҳуқуқига эга эканлиги мурожаатда алоҳида таъкидланди.

МАТБУОТ ГУРУҲИ РАДДИЯСИ

Вилоят ижроқўми матбуот гуруҳи жумҳурият халқ телевидениеси орқали берилган бир хабар муносабати билан билдириш эълон қилди. Ўша хабарда Ленинобод вилояти ижроқўми жумҳурият Олий Кенгашига юборган зудномa (телеграмма) ҳақида гап борарди. Гўёки ўша зудномада ёзилишича, вилоят давлат бошқаруви органлари жумҳурият миллий муроса ҳукуматини тан олмасмиш.

Матбуот гуруҳи бу хабар бузғунчиликдан, марказий ва маҳаллий ҳукуматлар орасига нифоқ ва ишончсизлик уруғини сепишга уринишдан бўлак нарса эмаслигини билдирди.

Ўринбой УСМОН,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎҒИРЛИК ИШБИЛАРМОНЛИКМИ?

Топармонларнинг қандай бойиётганлари ҳақида баъзи мулоҳазалар

Қ. Собировнинг «Ҳалоллик кўзларидаги ёш» мақоласини ўқимаганимда, эҳтимол бу ҳақда ёзмаган бўлармидим. Чунки Қилич Нурмуҳамедов сингари қалби одамийлик нури билан йўғрилган ҳалол кишилар бечорага ўхшатилиши, очиғи, тўғридан-тўғри ҳақорат қилиниши менга сира тинчлик бермади.

Бошқаларни билмадиму, аммо каминанинг фикри ожизича миллионер бўлиб кетган «эпчил ва чаққон» Аҳмаднинг мозористонга кириб, қабр устига қўйиб кетилган гулларни бозорга чиқариб сотиши майитнинг кафанини ўғирлаб пуллашдек гап эмасми? Имоним комилки, виждони пок одам у ёқда тура турсин, ҳатто биз инсофсиз деб юрган кимсалар ҳам илло бундай пасткашликка қўл урмайди. Ёки давлат троллейбуси, таксиларининг ҳайдовчиларини кундалик кира тушумнинг тенг ярмини ҳамёнларига уриб қолиши ҳисобига «бойвачча» деган ном олиб, гердайиб юриши муаллифимизнинг ҳавасини келтиришию моянахўрлар «қисмати»га ачинишини қандай тушунмоқ керак? Уч кун олдин 300 сўмлик концерт чиптасини кўтарага олиб, бир неча баробарига пуллаган йигитчанинг отасига: «Дада, Сизнинг бир ойлигингизни уч соатда топиб қўйдим», дея чиранишию бундан падари бузрукворнинг «беозор» мамнун бўлишига (афтидан, муаллиф ҳам буни ёқлайди!) нима дейсиз? Айни ҳолда кассир билан «ишбилармон» йигитча ўртасида «ўзаро тил бириктириш» бўлмаганда, жорий қоидага кўра, бир қўлга мунча чипта берилмаслиги кундек равшан-ку! Давлат омборхоналари ва дўконларида ин қуриб олган, диёнатдан хабарсиз кимсаларнинг ҳозирги алғов-далғов, ит эгасини танимайдиган фурсатдан фойдаланиб, эл-юртни ошкора талаш йўлига ўтиб олганига барчамиз тирик гувоҳмиз-ку.

Ишбилармонлик дегани имонини ютиб, куппа-кундузи одамларни шилиш дегани эмас ахир. Ҳақиқий тадбиркорлик, дейлик, фермерлик қилиб ёки каттами-кичик корхона, устахона очиб, халқнинг бирор корига ярайдиган маҳсулот сотиш-ку аслида! Бизда эса, бу соҳада махсус қонунлар йўқлиги туфайли ёввойи тадбиркорлик — тайёр ошга баковуллик ёки бировлар ишлаб чиқарган тап-тайёр маҳсулотни улгуржи олиб, асл харид нархидан 2—3 баробар қимматроқ сотиш ривож топиб кетди.

Чайқовчилик кечагина пайдо бўлган ҳодисалардан эмас. Ҳазрат Навоий «Маҳбубул қулуб» («Кўнгиллар севгани») деган муборак асарида деҳқончиликни — бу элу юрт учун ризқ-рўз етиштирмоқ дея ниҳоятда юксак баҳолаган бўлсалар, чайқовчиликни эса тубандагича қоралаганлар: «Шаҳар олибсотари ҳиёнатчи, ўзига фойда ва мусулмонларга қаҳат истовчи. Халққа зиён унинг фойдаси, арзон олиб қиммат сотмоқ унинг орзуси.. Шолни товар ўрнида ўтказа оладиган бўлса, кечиктириш йўқ, бўйрани кимхоб ўрнида сота оладиган бўлса, тўхтатиб туриш йўқ.

Дўконида инсофдан бошқа барча мол мавжуддир, унда ўз айбига иқрор бўлишдан бошқа ноинсофликнинг барча тури кўп топилур...

Бу хайл одам эмаслар,
яхши боқсанг,
Эрур судинг, алардин гар
йироқсанг».

Мазкур муборак асарнинг «Тижорат аҳли зикрида» бобида савдогар аҳли тавсифланиб, улар одамийлик нуқтаи назаридан турлича бўлишлиги холисона қайд этилади. Ҳазрат таъбирича, ҳақиқий савдогар ўз ҳузур-ҳаловатидан воз кечиб, таваккал қилиб, узоқ сафарларга бел боғлайди, асосий мақсади ёлғизгина фойда кетидан қувиш эмас, балки бегона ўлкалардаги азиз мўътабар кишилар суҳбатига етишиб, уларнинг илму маърифатидан баҳраманд бўлади, қўлидаги мол-дунёдан димоғи шишиб кетмайди, саховатини одамлардан дариғ тутмайди, айниқса бева-бечораларга қайишади, закотини тўлайди, илло бировнинг ҳаққига хиёнат қилмайди. Мабодо савдогарнинг ягона мақсади фақатгина молу мулкини кўпайтириш бўлса, бундай киши ҳақиқий хожа (савдогар) эмас:

Бундоқ кишида йўқ хираду
хушдан нишон,
Билгил гадо, агарчи эрур
хожаи жаҳон.

Ҳазратнинг зикр этилган фикр-мулоҳазаларидан келиб чиқадиган хулоса шундай: кишининг ҳақиқий бойлиги тасарруфидаги мол-мулкнинг мўл-кўллиги билан эмас, одамийлиги, яъни шахсиятида табассум топган фазилатларнинг сероблиги, маънавий камолотининг юксаклик даражаси билан ўлчанади. Одамийликнинг ўзаги — Имон-эътиқод, бош таомили Ҳалолликдир. Ҳалоллик бўлса Инсонийлик жамол кўрсатади.

Бобокалонларимиз таъбирича, фақат нафси аммора (барча тубанликларга «доя»лик қиладиган, ёмонликларга ундайдиган ички майллар) амрига юриб, ўзидан бошқани ўйламайдиган кимса, шахсияти ҳақида қанчалик юксак фикрда бўлмасин ҳақиқий ахлоқ соҳиби бўлолмайди. Зеро, Ҳадиси шарифда ҳам: «Бойлик мол-дунёнинг кўплиги билан эмас, балк нафснинг тўқлиги биландир», — дейилган.

Нафси аммора бандаларининг куни туққан, ахлоқий иллатлар юксак пардага кўтарилган ҳозирги кунда Одамийлик, Ҳалоллик ҳақида сўз юритиш кар қулоққа танбур чертгандай туюлиши мумкин. Баъзиларнинг: «Ие, бу соддафаҳм киши нималар деяпти ўзи? Наҳотки, у «Афандининг гапи тўғри, бу замонда ҳамма ўғри» деган замонавий зарбулмасалдан тамомила бехабар бўлса?», деб ўйлаши ҳам эҳтимолдан йироқ эмас.

Искандар Зулқарнайн лак-лак қўшинлари билан мамлакатларни кетма-кет фатҳ эта бориб, бепоён бир чўлда адашиб қолибди. Жазирама иссиқ эмасми, ҳатто шоҳаншоҳнинг миниб келаётган отигача нобуд бўлибди. Шунда Искандар: «Мабодо бир дарёга етишсам, қониб сув ичсам, сўнг орқамга қайтганим бўлсин» деб ўз-ўзига сўз берибди. Иттифоқо чўл ўртасида бир шуъла ярқ этиб кўзга ташлангандай бўлибди. Искандар ўша томонга юрибди ва булоқ устидан чиқиб қолибди. Сувга қонгач: «Ҳойнаҳой, сув бошида бадавлат эл бўлса керак. Шунча олис ердан келиб, уни забт этмасам, шаънимга ярашмайди», деб аҳдидан қайтибди. Сув ёқалаб юрса, ажойиб бир қалъа рўпарасидан чиқибди. Дарвозаси олтиндан, аммо тақка-тақ берк эмиш.

Бундан Искандарнинг қаҳри келиб, дарвозани дарҳол очишни талаб қилибди. Қалъа қоровули эса: «Ижозат йўқ, бу тангрининг қопқаси» — дебди. Искандар ўзини танитиб товуш қилавергач, қоровул айтибдики: «Мақтанмай қўя қол. Зўравонсан. Очкўзсан, тўймас жонсан. Зўр бўлсанг, аввало ўз нафсингга кучинг етсин! Дарвоза сенга очилмайди. Фармон шу!» Искандар эса: «Ҳеч бўлмаса, бир сийлов берсин Оллоҳи таоло! Халқимга кўрсатай,» — дея илтижо қилибди. Шунда тепадан бир тугун тушибди. Тугунни очишса, одам калласининг суяги солинган экан. «Менга шу равоми», дея ғазаб билан каллани иргитиб юборибди. Шунда ёнида турган Арасту: «Шоҳим, бу оддий эмас, хосиятли суяк бўлиши керак», дебди ва фикрини исботлаш учун торозу келтириб, унинг бир палласига калла суягини, иккинчи палласига олтин танга қўйишни буюрибди. Қўшиндаги бор олтинни йиғиб, паллага қўйсалар ҳам суяк оғир келаверибди. Ҳамма бу синоатдан ҳангу манг қолибди. Шунда Арасту бир сиқим тупроқ олиб, кўз косасининг ичига солган экан, олтин оғир босибди. Бу ҳодисанинг сирини ечолмай яна ҳамма ҳайрон эмиш. Арастудан нажот излаб, сўраганларида, у шундай жавоб қилибди: «Қаранглар-а бир сиқим тупроқ кифоя қилди». Шундан кейин Искандар орқасига қайтиб кетган экан...

Носир Хисрав шундай ёзади:

Ҳаёт беш кунлик деб бўлди овоза,
Беш кунлик умрда яшагин тоза.

Содиқ АЛИМОВ.

Мустақиллик Ўзбекистонимизнинг ноширлик ишларида ҳам ўзига хос ижобий ўзгаришлар ятратди. Айниқса, ҳаёт йўлимизни машъал бўлиб ёритгувчи дину диёнатимиз, бутун дунё аҳлини ўзининг етук ақлу камолоти билан лол қолдирган олиму уламоларимиз, миллий қадрият, ибратли анъаналаримиз ҳақидаги китобларнинг чоп этила бошлаганлиги айни муддао бўлмоқда.

Шу кунларда ҳали юзига гард қўнишга улгурмай харидор қўлларига тушаётган бир қатор ана шундай китобларни «Нур» ижодий ишлаб-чиқариш бирлашмаси чоп этган.

Яқинда мухбиримиз М. КАЛОНХОН ўғли бирлашманинг бош муҳаррири Шомуҳиддин Мансурдан «Нур»чиларнинг шу кеча-кундуздаги фаолияти ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилди.

—Абдураҳмон Жомий «Баҳористон» асарининг биринчи равзасида бундай ривоятни келтиради: Маҳшар куни Ҳақ субҳонаҳу ва таъоло ўзининг фақир ва содиқ бандаларининг бириндан сўрабди:

ФОЗИЛЛАР ТАФАККУРИДАН ЁНГАН ЧИРОҚЛАР

— Сен фалон маҳаллада яшаган фалончи олимни танирмидинг?

Фақир жавоб берибди:

— Ҳа, танирдим, парвардигорим.

Ҳақ субҳонаҳу ва таъло амр қилибди:

— Ўшал олимни таниганинг ҳаққи сенга раҳматимни ёғдирурман...»

Барча даврларнинг ўз аҳли уламоси бўлган. Аксарият оддий халқ ичидан чиққан бундай кишилар орасида ўз муҳити, халқи орасидагина эмас, балки етти иқлимда машҳур бўлганлари бор. Иншоолло, уларни танигувчилар жаннатидирлар.

Аҳли уламо ҳақида маълумотлар бериш, асарларини чоп этишнинг аҳамияти катта. Нияти амри маъруф ва нахъи мункарга хизмат қилиш бўлган «Нур» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бу борада режалари бисёр.

«Расули акрам Муҳаммад алайҳис-салом ҳадиси шарифларидан бирида: «Уламо менинг ворисларим — меросхўрларимдир», — деган эканлар. Ҳаётбахш зиёси тоабад бўлган ҳазрат Баҳовуддин Нақшбанд, қуддуса сирриҳу, ана шундай Худо ёрлақаган алломалардан эди. У маънавий устози Абдулҳолиқ Ғиждувоний ўгитларидан «Хуш дар дам, назар бар қадам, сафар дар ватан» сўзларига амал қилди.

Бухоронинг номини жаҳонга таратган алломалардан бири бўлган Саййид Муҳаммад Баҳовуддин ибн Саййид Жалолиддин Нақшбандий ҳижрий 718 (мелодий 1318) йилда таваллуд топганлар. Рисолада Баҳовуддин Нақшбандий Ҳожа Али Рометаний, Ҳожа Муҳаммад Бобои Самосий, Мир Саййид Кулол тарбиясида валий даражасига етишуви, сўфийлик тариқатини такомиллаштириб, уни халққа яқинлаштиргани, уни замин ҳаёти билан боғлагани («Дил ба ёру даст ба кор») ҳақида манбаларга таяниб ҳикоя қилинади.

Шуниси эътиборга лойиқки, рисола сўзбошиси ҳам, асарнинг асосий матни ҳам, изоҳлар ҳам мустақил равишда ислом оламидан жуда кўп фойдали маълумотлар беради.

Бирлашма чоп этган яна бир рисолага «Ҳадис илмининг пешволари» деб ном берилган. Муаллифлар — шарқшунос олимлар Шамсуддин Бобохонов ва Абдусодиқ Ирисовлардир.

Маълумки, жаноби Расулиллоҳ — Муҳаммад алайҳиссаломнинг ҳаётлик чоғларида айтган сўзлари, қилмишлари, кўрсатма-йўлланмалари, панд-насиҳатлари, ўгитлари ҳадис ё суннат бўлаверган. Ҳар бир мусулмон кундалик ҳаётида дуч келадиган турли-туман ҳолатларда ана шу суннатларга риоя ва амал қилишни ўзининг бурчи ва ихтиёри деб билади.

Дастлаб ҳадислар ёдланиб авлоддан авлодга етказилган. Вақт ўтиши билан Қуръон ва ҳадисларни ёд биладиган кимсалар бирин-кетин дунёдан кўз юмиб, уларнинг сони камайган. Шу боис ҳадисларни қоғозга тушириш ва тўплаш орқали келажак авлодларга мерос қилиб қолдириш зарурати туғилади. Бу ишга айниқса, ҳижратнинг иккинчи асридан бошлаб жиддий киришилди. Учинчи асрда Имом Исмоил ал-Бухорий, Имом Муслим ибн-ал-Ҳажжож, Абу Исо Муҳаммад ат-Термизий, Абу Довуд Сулаймон ас-Сижистоний сингари йирик зотлар ҳадисларни тўплаб, боб ва бўлимларга ажратиш билан шуғуллландилар.

Рисолада ан-Насоий, Абу Довуд Сулаймон, Абу Исо ат-Термизий, Ҳаким ат-Термизий, ибн Можжа ал-Қазвиний, Имом Исмоил ал-Бухорий, ан-Найсобурий, Имом ад-Доримий, Саййид Ҳусайн Бурҳонуддин Муҳаққиқ сингари муҳаддисларнинг ҳаёти ва ҳадис жам қилиш фаолияти тўғрисида бирмунча батафсил маълумот берилган. Айни маҳалда китобхон Имом Исмоил ал-Бухорийнинг «ал-Жоме ас-Саҳиҳ»ида, ат-Термизийнинг «Сунан»ида келтирилган ҳадислардан баъзилари билан танишиш шарафига муяссар бўлади.

Шуни қайд этиш жоизки, «Ҳадис илмининг пешволари» — умуман муҳаддислар, хусусан Турон заминидан етишиб чиққан муҳаддис олимлар тўғрисида маълум даражада умумлашган маълумот берувчи илк рисоладир.

Ислом уламолари ҳақида маълумот берилар экан, ислом динининг тарихи тўғрисида индамай ўтиб бўлмайди. Шу муносабат билан илк ўзбек олимларидан бўлган ёзувчи, драматург Абдурауф Фитратнинг матни тўла бўлмаган асари — «Мухтасар ислом тарихи» Ҳамидулло Андижонли ва Муҳаммад Нодир таржимасида чоп этилди.

Асримиз бошларидаги айрим ҳужжатлар ва хотиранномаларнинг гувоҳлик беришича, Абдурауф Фитрат 1914 йилда Истанбулдан қайтгач, усули жадида мактаблари ва махсус мадрасалар ташкил қилиб, уларда туркий ва форсий адабиёт тарихи, исломшунослик, шарқ тилларидан сабоқ берган. «Мухтасар ислом тарихи» ана шу илмгоҳлар талабалари учун қўлланма тарзида ёзилган. Таржимага 1915 йилда Газаров матбаасида чоп этилган, Москва императорлик тарих музейида сақланаётган нашр асос қилиб олинган.

Сўнгги йилларда руҳий оламга қизиқиш, илми раббоний, илмий ғайб анча жонланди. Барча ҳақиқатларни ёппасига рад этиш даври тугаб, илми раббонийга ишониш, илми ғайбни ўрганишга интилиш сезила бошланди. Бинобарин, шундай илмдан маълумот берувчи адабиётларга қизиқиш ортди. Шуларни ҳисобга олиб, шарқшунос олимлардан Маҳмуд Умар, Маҳмуд Ҳасаний, Ҳайдарбек Бобобеков ўнлаб дуо китобларидан, дуохонлар синовидан ўтган ҳар хил дуоларни тўплаб, китобга «Дуолар хосияти» деб ном қўйдилар. Бирлашма томонидан чоп этилган ушбу тўплам ихлосманд кишиларнинг ўзини ўзи муҳофаза этишига хизмат қилади.

Тўпламда «Муаззаммил», «Ёсин» сураларининг фазилатлари ҳақида муфассал маълумот берилган. Шунингдек, киши бирон касалга дучор бўлганда қайси дуо билан ўзини ўзи муолажа қилиши мумкинлиги тўғрисида баён қилинган. Шуниси эътиборга лойиқки, унда кўплаб дуолар амалдаги ҳарфларда берилган.

Бирлашма тарихга янгича, холис назар билан қараб, Ўрта Осиёнинг чор Россияси томонидан босиб олиниши тўғрисида тарихчи олим Мажид Ҳасанийнинг «Туркистон босқини» китобини нашр этди. Унда оқподшонинг Шарқни мустамлакага айлантириш сиёсати рўй-рост кўрсатилган. Шунингдек, Россияда ўша даврда нашр этилган манбалардан иқтибослар ҳам келтирилганки, уларда Ўрта Осиёни босиб олиш бўйича қўлланган чора-тадбирлар йилма-йил тасвирлаб берилган. Шунингдек, «Тарих — ҳақиқат чироғи» номи остида Туркистон босқинига доир фикрлар ҳам берилган. Уларда чор Россиясининг босқинчилик сиёсати равшан ифода этилган. Чунончи, «Дунё славянларники, славянлар Россияники» (генерал Скобелев); «Солиқларни ошириб бориш сиёсати воситаси билан чор ҳукумати Туркистон қонини сўриб ётарди...» (З. Д. Кастельская); «Дорга осилган одамларнинг типирчилаб турганида расмларини чизганман. Бир муллавачани минорадан улоқтириб юбордим» (В. Верешчагин); «Скобелев Ионовни зуғумга олгач, у қўл остидаги солдатларини бошлаб эмизикли болаларгача чопиб ташлади» (В. Наливкин). Оқподшонинг мустамлакачилик сиёсатини тасдиқлаш учун булардан ортиқ далил керак бўлмас.

Ишончимиз комилки, булар ва келажакда бирлашмамизда чоп этилажак бошқа китоблар ўқувчиларга аҳли уламони яқинроқ таништириб, халқимиз маънавий камолотига ҳисса қўшади.

ЕЛКА ТУТГАН ОДАМЛАР

Тошкент район ҳокимияти қошида «Саҳоват» жамғармаси ташкил қилинганлигига ҳали кўп бўлгани йўқ. Шундай бўлса ҳам «Саҳоват» жамоаси анчагина хайрли ишларни қилишга улгурди. Яқинда улар яна бир ташаббус билан чиқишди: Камхарж ҳамда қаровсиз хонадонлардаги болаларни суннат тўйи қилиш ниятлари борлигини билдиришди. Райондаги ташкилот, муассаса, ширкат ҳамда кичик корхона жамоалари ҳам бир четда қараб туришмади: «Қобул Мирза» фирмаси 100 минг сўм, «Амал» ширкати 10 минг сўм, «Шаҳноза» кичик корхонаси 5 минг сўм, «Юпитер» кичик корхонаси 20 минг сўм, Забиҳулла Абдуллаев 10 минг сўм, Тоҳир Мавлонов 2.100 сўм ҳадя қилишди. Жами 60 дан зиёд корхона, ташкилот ҳамда фуқаролардан «Саҳоват» жамғармасига тўй харажатлари учун 300 минг сўмдан зиёд маблағ йиғилди. Айрим хўжалик ва ташкилотлар ош масаллиғини ўз зиммаларига олишса, хайрли ишга бош қўшишни ният қилган яна бошқа бир жамоалар дастурхон тузатиш, тўйга йиғилганларга маданий-маиший хизмат кўрсатишга бел боғлашди. Аниқланишича, ўша куни 150 нафарга яқин боланинг суннат тўйи ўтказилиб, элга ош берилди. Омонат банкларида болаларнинг ҳар бири учун ҳисоб дафтарчалари очилиб, 500 сўмдан пул ўтказилди.

14 июнь куни Келес шаҳридаги ҳокимият майдонида катта тўй бошланди. Мазкур тадбирда район ҳокими, Ўзбекистон халқ депутати Рустам Акбаров йиғилганларни Қурбон ҳайити ҳамда ана шу улуғ айём кунларида ўтаётган тўй билан қутлади.

Тўй оқшоми ва эртаси наҳорда берилган ош чоғида Тошкентдан келган таниқли санъаткорлар, район ва хўжаликлардаги ҳаваскорлар гуруҳлари ёқимли куй ва қўшиқлар билан давраии қизитиб туришди.

Шундай тадбирлар қани энди доимий анъанага айланиб қолса, одамлар ҳозирги қийин даврда бир-бирларига елка тутишса...

Т. ИСКАНДАРОВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Сатира* •

ШИКОЯТДАН ШИКОЯТ

Телефон ё радио учун
Тикламоқчи бўлишиб устун.
Ошнам ҳовли-жойидан бултур
Қазишганди ярим газ чуқур.
Ер қазганлар қайтиб келмади,
Керак ё нокерак демади.
Ўз жағига бир йил тираб қўл,
Ўйлаб-ўйлаб топди осон йўл.
Газетага ёзди шикоят,
Енгил нафас олди ниҳоят.
Редакция министрликка,
Министрлик областга тикка,
Область эса районига тез,
Шикоятни йўллади шу кез.
Райижроқўм раиси келиб,
Чуқурчани кўрди-ю кулиб,
Кетмон олиб текислаб берди.
Ошнам мулзам: «Билмабман», дерди.
Маъзур тутинг ноўрин арз, хат
Шикоятдан қилдим шикоят.

Ўрмонжон ТЎЙЧИЕВ.

ЭЪЛОНЛАР

Ғаллаорол деҳқончилик-саноат комбинати юқори сифатли энг зарур озиқ-овқат маҳсулотларини арзон нархларда пул ўтказиш билан ва нақд пулга сотади:

50 тонна мол гўшти, килоси 60 сўмдан.

10 тонна қўй гўшти, килоси 70 сўмдан.

50 тонна дудланган колбаса, килоси 90 сўмдан.

50 тонна буғдой уни, килоси 5 сўмдан.

3 тонна кунжут ёғи, килоси 40 сўмдан.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилишингиз мумкин: ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ, ҒАЛЛАОРОЛ ШАҲРИ, ҚАНГЛИ ПОСЕЛКАСИ, ҒАЛЛАОРОЛ ДЕҲҚОНЧИЛИК-САНОАТ КОМБИНАТИ. ТЕЛЕФОНЛАР: 46-326, 46-356. ҲИСОБ РАҚАМИМИЗ: 000460829 ДАВЛАТ БАНКИНИНГ ҒАЛЛАОРОЛ БУЛИМИДА.

"Аму" фирмасининг брокерлик идораси
Тошкентдаги "Турон" товар-хом ашё биржасида фаолият кўрсатмоқда:

- Биз Сизнинг фойдангизга ҳар қандай товарни харид қилишимиз, сотишимиз ёки айирбошлашимиз мумкин.
- Сиз биздан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини, халқ истеъмоли молларни ва қурилиш ашёларини / ёғоч, трубалар, цемент, техника ва бошқалар / сотиб олишингиз мумкин.

Агар Сизга бизнинг ёрдамимиз зарур бўлса қуйидаги манзилга.

Мурожаат қилинг: Тошкент шаҳри, генерал Петров кўчаси, 20 уй.
Телефон: 67-98-48.
Қорақалпоғистондаги манзилимиз:
Беруний шаҳри, Ленин кўчаси, 15 уй.
Телефон: 4-21-15.

Сизга хизмат қилганимиздан мамнунмиз!

• *Қозоқ хандалари* •

АРОҚ КУЧЛИМИ, Ё РАК?

— Мўке, арақ кучлими, ё рак? — деб сўради Тўртой Мўртойдан.

— Менимча, арақ кучли, — деди Мўртой.

— Менимча ҳам, — тасдиқлади Тўртой.

— Хўш, сен нимага асосланиб шундай деяпсан?

— Негаки арақ ичадиганларнинг кўпчилиги рак билан касалланмайди.

— Тўғри, чиндан ҳам арақ одамни ракка еткизмасданоқ олиб кетади.

* * *

— Мўке, менга айтчи, бошлиқ кучлими ёки муҳаббат?

— Муҳаббат.

— Буни қандай исботлайсан?

— Бошлиқ сени иш столига бойлаб қўйса ҳам лоақал бир кун ўтиролмайсан. Аммо рафиқанг бир ой бола-чақани сенга қолдириб, ўзи Қора денгиз сайрига кетди. Шундай бўлгач муҳаббат кучли бўлади-да.

Қозоқчадан
Қ. ИБРОҲИМОВ
таржимаси.

«Халқ сўзи»да босилгач

РЎЗНОМАДА босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада Қашқадарё вилоятининг Ульянов районидаги Фрунзе номли мактабни қайта номлаш пайсалга солиб келинаётганлиги ҳақида фикр юритилган. Дарҳақиқат, бу масала 1991 йилнинг сентябрь ойидан буён ҳал этилмаяпти.

Жойларни номлаш ва қайта номлашда жумҳурият Президентининг 1991 йил 5 сентябрдаги Фармони ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 1991 йил 20 ноябрда қабул қилган маъмурий-ҳудудий тузилишга доир масалаларни ҳал этиш тартиби тўғрисидаги Қонуни муҳим дастур ҳисобланади. Бу борада ҳар хил ағмачиликка йўл қўймаслик, миллий урф-одат ва анъаналарни, тарихий ва маънавий қадриятларни юксак қадрлаш, бу ишни одоб-ахлоқ доирасида, меъёр туйғусини бузмасдан амалга ошириш лозим. Катта сиёсий ва ахлоқий тарбия аҳамиятига эга бўлган жойларни номлаш жараёни стихияли эмас, балки бошқариладиган жараён бўлиши керак.

Фрунзе номли мактаб ва Муғлон қишлоқ Шўроси раҳбарлари жойларни номлашда белгиланган тартиб-қоидага, мактаб номини ўзгартиришда талаб этиладиган расмий ҳужжатларни тайёрлашга эътибор бермаганлар. Ҳеч ким билан маслаҳатлашмасдан, ўзларича мактабга Маматқул Абраев номини бериб, одамларга таклифномалар тарқатишган. Бу масала шошмашошарлик билан қишлоқ Шўроси сессиясида ҳам кўриб чиқилган.

Мактабнинг янги ўқув корпуси очилишидан икки кун илгари шу қишлоқлик, марҳум ўқитувчи Холбой Абдуллаевнинг қариндош-уруғлари, фарзандлари мактабни унинг номига қўйишни талаб қилишган. Қадимдан аҳил-иноқ яшаб келаётган бир қишлоқ аҳолиси иккига бўлиниб, аризабозлик бошланган.

Бу ҳар иккала инсон номи одамлар учун азиз ва мўътабар. Улар номини абадийлаштириш керак. Бироқ уларнинг бу мактабга алоқаси йўқ. Чунки Х. Абдуллаев У. Юсупов районидаги собиқ Ш. Руставели (ҳозирги Н. Норчаев) номли мактабда ишлаган, М. Абраев ҳам шу мактабда ўқиган.

Жойларни қайта номлаш жараёнида фаолияти ва ижодининг таълим масканларига, тарбиявий, илмий, маданий, маърифий муассасаларга дахлдор бўлган шахсларнинг исмшарифи қўйилса мақсадга мувофиқ бўлади. Ном қўйишда етти ўлчаб, бир кесиш керак. Бу масалада сохталикдан, маҳаллийчиликдан қатъиян воз кечиш зарур. Ном — бу тарих, уни қўлқопдек алмаштиравериш ярамайди.

Ана шу сабабларга кўра мактаб номини ўзгартириш чўзилиб кетди. Ульянов район депутатларининг яқинда бўлиб ўтган сессияси қишлоқ одамлари ўртасида келиб чиққан можарони бартараф этиш, бу ерда соғлом муҳитни вужудга келтириш, тарафкашликка барҳам бериш, мактабга бошқа кишининг номини бериш мақсадида Муғлон қишлоқ Шўроси VII сессияси қарорини бекор қилди. Шу йил 29 апрель куни Фрунзе номли мактаб педагогларининг бўлиб ўтган йиғилишида бу масканга ёзувчи Абдурауф Фитрат номини беришга қарор қилинди. Бу хусусда расмий ҳужжатлар тайёрланиб Қашқадарё вилоят ҳокимлигига юборилди.

Н. САРИКОВ,
Ульянов район ҳокими.

«Масъулиятсизлик — иллат»

(1992 ЙИЛ, 7 МАЙ).

• *Шу кунги шов-шув* •

МАЙКЛ ЖЕКСОН СУДГА БОРАДИ

Шу кунларда ўз гастрол концертларини Парижда давом эттираётган италиялик таниқли хонанда Альбано америкалик машҳур эстрада юлдузи Майкл Жексон устидан судга мурожаат қилди.

Гап шундаки, М. Жексон Альбанонинг 1981 йилда ёзган ва 1987 йилда эълон қилган қўшиғини «ўғирлаган» экан. Агар Альбанонинг 19 ёшли ўғли Жексоннинг янги дискини сотиб олмаганида бу можаро буровнинг хаёлида ҳам йўқ эди.

Собиқ Иттифоқ парчаланиб, жаҳон дарвозалари кенгроқ очилаётган бир пайтда бизнинг баъзи санъаткорларимиз ҳам эҳтиёт бўлишлари керак бўлади. Чунки рисоладаги жамиятларда муаллифлик ҳуқуқлари қаттиқ ҳимоя қилинади. Бизнинг «юлдузларимиз» репертуари эса турк, араб, ҳинд ва бошқа халқларнинг қўшиқларидан ташкил топган. Ахир бу асарларнинг муаллифлари ҳам дунёнинг қайсидир бурчагида ҳаёт кечиришмоқда-ку...

И. ЖИЯНОВ.

ЖИННИХОНАДА ЎТТИЗ ЙИЛ

● 1962 йилда АҚШ фуқароси Гамильтон СССРдан сиёсий бошпана сўровди...

Унга рухсат ҳам берилди. Аммо у Москвага келдию, ғойиб бўлди: на тириги бор, на ўлиги. Ўтган ҳафтада Эй-би-си телекомпанияси ходимлари 75 ёшли бу ватандошларини... Россия жиннихоналаридан бирида топиб олишди! Ўттиз йилдан бери сақланиб келаётган эса-да, касалхона врачлари ҳатто унинг исми-шарифиниям аниқ билмас — «Мистер Кей» деб чиқаришаркан. Айтишларича, собиқ СССР жиннихоналарида ҳали талайгина хорижликлар сақланар эмиш...

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
● Карим БАҲРИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Мухтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 20.40.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12